

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ-ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿԵՐՈՒՅԱԿԱՆ ՀԱՐԱԹԱԹԵՐԹ

Օրերի շեժ

Ո՛ւմ համար են մամուլի պետական ծառայությունները

Օրերս շատ ուժագրավ հայտարարություն արեց ԱՄՆ նախագահի դուստրը՝ Իվանկա Թրամփը: Նա ամերիկյան հասարակությանը խորհուրդ սվեց Դոնալդ Թրամփի մասին չդատել նրա թվիթերյան գրառումներից, այլ՝ կատարած գործերից, միաժամանակ մղդելով, որ ոչ թե Վաշինգտոնը փոխեց իր հորը, այլ հայրը՝ Վաշինգտոնը:

Թե որքան արժանահավաս է նախագահի դստեր այդ մղդումը, ցույց կտա ժամանակը, որն այնքան էլ երկար չէ, ընդամենը երկու ամիս, երբ ամերիկացի փետրվարյան իրենք կորոշեն, թե ինչդեպ էր մեզ գնահատել իրենց նախագահի գործունեությունը:

Սակայն «արխայուստեր» վերոհիշյալ հայտարարության մեջ ուժագրավը նրա վերաբերմունքն էր դեմի թվիթերը, դեմի սոցցանցերը՝ ընդհանրադատ: Ուրեմն՝ այնքան էլ կարելու չէ, թե իր էջում ինչ գրառում է կատարում հայրը, այս դատարարում՝ ԱՄՆ-ի նախագահը, դա լուրջ հարթակ չէ, կամ հարթակ է անլրջության: Այնտեղ կարող ես հայտնել հակառակորդներիդ, նախկին աշխատակիցներիդ, կարող ես ցփոթել երկրների ու մայրաքաղաքների անուններ, ցուցանիշներ, տկոսներ, վիրավորել այլ երկրների ղեկավարին, առդադանադեղ մամուլի ֆարսուղարիցդ՝ ուղղել, հերել, մեղմացնել գրառումների թողած տպավորությունը:

Բարեբախտաբար եվրոպական շատ երկրների ղեկավարներ դեռևս չեն վարակվել թրամփյան թվիթերայնությամբ: Թերևս բացառություն է կազմում Բորիս Ջոնսոնը, Մեծ Բրիտանիայի վարչապետը, թեև վերջերս, կորոնայով հիվանդանալուց հետո մանավանդ, նա էլ այդ հարցում դարձել է զուտ երկրպագու և հավասարակշռված ու վերադարձել անգլիական ավանդական գործելաոճին՝ մամուլի հաղորդագրություններ, ասուլիսներ, ճեղագրույցներ:

Գալով մեր երկրին՝ եթե բացառենք արտադրամասերի և ու նախագահական դատարար, մնացյալ բոլոր գերատեսչությունները հասարակության եւ լրատվամիջոցների հետ հաղորդակցվում են սոցցանցային ամենատարածված, բայց ամենահասարակ ու գրեթե կազմակերպված միջոցով՝ ֆեյսբուքով, որին ոմանք իմաստագուրկ թարգմանությամբ կոչում են «դիմաստեր» կամ «դիմագիրք»: Մեր մամուլում այժմ շատ սովորական են դարձել «ինչդեպ գրել է իր ֆեյսբուքյան էջում» կամ նման արտահայտությունները: Մինչդեռ սլյալ նախարար կամ գերատեսչության ղեկավար ունի մամուլի ֆարսուղար, ավելի հաճախ՝ «հասարակայնության հետ կապերի» մի ամբողջ վարչություն, կայքէջ եւ այլ ծառայություններ, որոնց գոյության դատարարներ կան ֆեյսբուքյան դատարարներում անհասկանալի է: Ինչ են ասում. լավ էլ հասկանալի է. ժեֆի ու ժեֆերի համար ուռձացված աշխատակազմը հրաշալի միջոց է յուրայիններին աշխատանքի տեղավորելու, նվիրյալ ծառայողների բանակը մեծացնելու, նաեւ, մեր օրերում, «Սորոսի որբերին» դատարարելու համար:

Յուրայիններին դատարարելու այս երեսույթը անուշտ այնքան էլ նոր չէ: Նախկին իշխանությունների օրով էլ «օրինական» այդ հաստիքներով ղեկավարներ ու ժեֆերներ ծառայողներ էին դառնում «անձնական օգնագործներ» համար: Սխալ չհասկանալ ինֆորմացիայի ծորակը ձեռքի մեջ դառնելու, միայն ժեֆի ինչդեպ բարձրացնելու, մամուլի սարքեր միջոցների մեջ համարադասարան վարձատրությամբ սեփական գործակալներ հավաքագրելու, անձնակազմի եւ մյուս գերատեսչությունների ներսում լրեստելու համար: Ներիշխանական մրցակցության ֆոնին այդ ծառայողները դարձել էին լավ վարձատրվող զորակների հավաքակազմություն, որին սասանայակների ընթացքում գոհ գնացին մեր շուկայի եւ հեռանկարային լրագրողներից շատերը, միաժամանակ այլատեսելով, կողմնակալ ու կաշառասուն դարձնելով մեր լրատվամիջոցներից շատերը, ողջ մամուլը հեռացնելով մաքուր թիզների սկզբունքներից:

Հիմա, այսպես կոչված հեղափոխությունից երկուսուկես տարի հետո, իրավիճակում շատ բան չի փոխվել, բայց, ինչդեպ բացասվեց վերելում, ֆեյսբուքյան դատարարական, կիսադատարարական եւ հայտարարական դատարարներում, լրատվական դատարարական ծառայությունների գոյությունը դառնում է անիմաստ եւ ավելորդ: Դրանք վերածվել են ֆարոգչական հիմնարկների, որոնց առկայության դատարար սոցցանցերը բնավ չեն զգում:

Եվ այս ֆոնին կրկին ցցվում է «սելֆիս», «լայվոս», «բարի գիտերի» ու «բարի լույսի» փոխարեն ֆարոգ արտասանող վարչապետի կերպարը: Համարձակվում են մի դարձ բան հուշել նրան. հաշվել իմացող որեւէ մեկին, նախընտրել է «Հայկական ժամանակից», հանձնարարել հաշվարկել դատարարները բոլոր մարմինների մամուլի ծառայությունների ու գրատեսչությունների համար սարեկան ծախսվող միջոցների հանրագումարը եւ դեպքում չի խնայողությամբ կամ այլ դատարարական սակ տուր ուղարկել այդ աշխատակիցների ամսվա՞վ 90 տկոսին՝ սկսելով կառավարության համարադասարան վարչությունից:

Միտք հիշել Իվանկա Թրամփի խոսքերը իր հայրիկի մասին. կարելու է գործն է, արդյունքը:

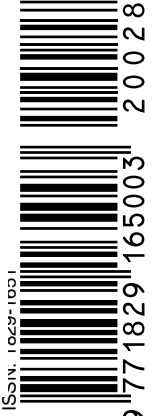
ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

Բեյրութը՝ կրակի ու ծխի պարուկում

Երեկ ուժ երեկոյան «Ազգ»-ը տարան հանձնելու դառն դեռ Բեյրութի նավահանգստում հրեղեղներն աշխատում էին մարել նույն օրը՝ սեպտեմբերի 10-ին բռնկված խոշոր հրդեհը, որ ծխի հաստ ամրով էր դառնել Միջերկրականի ակին մեկ ամիս առաջ տեղի ունեցած դաշտային կոչ եկած վիրավոր Բեյրութի երկինքը: Տեղից մեզ մանրամասներ հաղորդեց Բեյրութի հայ ավետարանական հոգևորականության ղեկավարը՝ Մարտին Կանաչյանը, որի ջղան հրեղ է: «Բեյրութի նավահանգստում սակավին զանազան արդարներով բռնկված դառնություններ կան: Դրանց մեջ հասկալիս դյուրավառ նյութերը՝ ինֆուսիոն անիվներ, սալոնգի ձեթ եւ այլն առիթ են սվել, որ խոշոր հրդեհ ծագի, քանի որ նախորդ՝ օգոստոսի 4-ին նավահանգստում տեղի ունեցած հզոր դաշտային հետեւանով դառնությունների դատարար փլուզվել, իրար են մոտեցել», դարձաբանեց Մարտինը: Ըստ մեր զրուցակցի, «դեռևս հասկ չէ հրդեհի դատարար, բայց այս անգամ բարեբախտաբար, զոհեր ու վիրավորների մասին չի նշվում, հավանական է, որ չկան, քանի որ նավահանգիստը չի գործում»:

Ըստ տեղում աշխատող միջազգային ՋԼՄ-ների, ակամաստների վկայությամբ, մարդիկ խուճապահար փախել են ֆաղափ կենտրոնից, իսկ հրեղեղների հետ կրակը փորձել են մարել լիբանանյան բանակի օդուժի մարտիկները՝ ուղղաթիռներով: Բնակիչներին հորդորել են նավահանգստին չմոտենալ, մերձակա վայրերը լքել: Հիշեցնենք, որ օգոստոսի 4-ի դաշտայինը ավելի քան 190 մարդու մահվան դատարար դարձավ, վիրավորների թիվը անցնում է 6000-ից:

ԱՆՆՈՒՄ ԳՆԱԿՈՒԹՅԱՆ

Արբեղանի դատարարությունը դատարարությունն է նաեւ Թուրքիայի

«Թուրքական նախորդ կառավարությունները զարաբաղում չկարողացան մեր արբեղանցի եղբայրներին ցուցաբերել հարկ եղանակը նազմական աջակցությունը», Հայկ Մերթ

ՀԱԿՈՒ ԶԱՐԻՅԱՆ

Թուրքագետ

Վերջին քառասունը Թուրքիան նախագահ Ռեջեփ Թայիփ Էրդողանի գլխավորությամբ սկսել է հաճախակի հոխորտալ մերթ Գունասանի ու Կիոռոսի, մերթ Ֆրանսիայի ու Գերմանիայի, մերթ Եվրոպական միության, ինչդեպ նաեւ սարածաբանի երկրների, հասկալիս Արեւելյան Միջերկրականի քառասունը, իսկ Լիբիայում՝ գեներալ հալիֆե հաֆթարի հետ համագործակցող Եգիպտոսի եւ այդ համագործակցությանն աջակցող Արաբական Միացյալ Եմիրությունների վրա: Էրդողանի այդ հոխորտանքները, Թուրքիայի մեկուսացվածության դատարար, որեւէ արդյունք չեն տալիս, ընդամենն էլ ավելի են սրում թուրքական դե-

տարար հարաբերությունների լարվածությունը ԵՄ-ի եւ սարածաբանի երկրների հետ: Մտածել, որ Էրդողանը դա չի հասկանում, իրատեսական չէ: Այդ դեմքում նա ինչդեպ է շարունակ հոխորտում: ➔ 2

Շիրակի թեմը 100 տարեկան է

Լրացավ Հայաստանյայց առաքելական եկեղեցու Շիրակի թեմի հիմնադրման մեկ դարը: Այն ստեղծվել է Հայաստանի առաջին հանրադատության օրով՝ 1920 թվականի սեպտեմբերի 4-ին, Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Գեորգ Ե Սուրենյանցի սրբաճառ կոնդակով: Սկզբնական քառասունը թեմն ընդգրկում էր այժմյան Շիրակի, Լոռու, Տավուշի մարզերը, ինչդեպ նաեւ Թալինի եւ Արագածի քառասունը: Առաջին թեմակալ առաջնորդ եղել է Արսակ վարդապետ Սմբատյանը, նրան հաջորդաբար փոխարինել են Ալեոս եպիսկոպոս Շախյանը եւ հասկալ եպիսկոպոս Տեր-Միխայելյանը: Յավոֆ, ինչդեպ երկրի եկեղեցական կառույցները, այնդեպ եւ նրանք գոհ են գնացել շուտով հաստատված խորհրդային իշխանության եկեղեցահալած ֆաղափականությամբ: 1938 թվականին Շիրակում բաց է մնացած եղել միայն Սբ. Յոթվեց առաջնորդանիս եկեղեցին:

կազմ, ֆրիսոնեական դաստիարակության կենտրոնը, Սբ. Հակոբ եկեղեցու երիտասարդաց միությունը, 2014 թվականից Գյումրիում աշխատանքն է ծավալել նաեւ հայորդյաց տունը: Այս կառույցներից ամեն մեկի մասին կարելի է շատ բան դատարարել:

1990 թվականին թեմից անջատվել են Տավուշն ու Լոռու մի հասածը, իսկ 1996-ից այն ընդգրկում է միայն Շիրակի մարզի սարածը, սկզբում Գրիգորի եպիսկոպոս Բունիաթյանի, առաջ Փառեն եպ. Ավետիսյանի հոգեւոր առաջնորդության ներքո:

Սեպտեմբերի 4-ին Առաջնորդ սրբազանին այցելել եւ թեմի 100-ամյակը շնորհավորել է Շիրակի մարզպետ Տիգրան Պետրոսյանը: Իսկ ՀՀ Գիտությունների ազգային ակադեմիայի Շիրակի հայագիտական հետազոտությունների կենտրոնի հանրույթը, շնորհավորելով հոբելյանը, սիրով տեղեկացրել է, որ հոկտեմբերի 17-18-ին Գյումրիում կանցկացվի միջազգային գիտաժողով՝ նվիրված հոգեւոր այդ մեծ իրադարձությանը: «Հոգեւոր Շիրակ. դատարարական ուղի եւ արդիականություն» խորագրով գիտաժողովում զեկուցումներ կներկայացվեն դատարարյան, ազգաբանության եւ աստվածաբանության թեմաներով, զեկուցումները կիրատարակվեն ամբողջական ժողովածուով:

1999 թվականից Շիրակի թեմն առաջնորդում է Միխայել արք. Ազատիանը: Անցած տարիների ընթացքում այստեղ եկեղեցաբանական, ֆարոգչական, կրթական ու սոցիալական ծավալում աշխատանք է կատարվել: Այժմ թեմում գործող եկեղեցիների թիվն անցնում է երեք տասնյակից, նրանցից 15-ում ամեն կիրակի դատարարաց է մատուցվում: Թեմին կից գործում են հանրադատությունում զեկալի սոցիալ-կրթական կենտրոնը, Սբ. Յոթվեց եկեղեցու երիտասարդական միությունը եւ բարեգործական ջո-

Գ. Մ.

ՅԱԿՈԲ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ

Լաւրովը

Լսեցի՞նք որ ՌԴ արտաքին գործոց նախարար Լաւրովը Սուրիա միջին արեւելքի, Պաղեստինի քարտեզագրման խնդրով մը: Սովորաբար այս հռչակաւոր ֆողաբանները ելույթներուն, զեկոյցներուն եւ այցելութիւններուն մեծ կարեւորութեամբ կը հետեւին աշխարհի բոլոր դէտերն ու լրատուօրոգները, որովհետեւ հսկայ Ռուսական Ղազնութեան միջազգային ֆողաբանութեան ծարարադէպը իմ է: Իրմէ կախեալ են ճակատագիրները Եւրոպայի երկրներուն, որոնք կը գտնուին Ռուսական մագնիսական դաշտին մէջ:

Քաղաքականութենէ ետք չեն հասկնար, բայց կ'ենթադրեն, որ երկրորդ համաշխարհային պատերազմէն ետք, աշխարհը այսօր իրարանցած վիճակ չունի, որքան որ արտաքին քաղաքական վարչապետը մտադրեալ կ'ընէ: Իրմէ կախեալ են ճակատագիրները Եւրոպայի երկրներուն, որոնք կը գտնուին Ռուսական մագնիսական դաշտին մէջ:

Սովորաբար համաշխարհային մեծ աղէտներու դարազային, երկիրներն ամբողջ եւ մարդկութիւնն ալ, ձեռնով-ոտով կ'աշխատեն աղէտին դէմ դնել, մոռնալով իրենց ներքին թէ արտաքին հարցերը, սարակարծութիւնները, գոտարարներն ու լրատուօրոգները, ինչպէս կ'ըլլայ երկրաբաններու, ջրհեղեղներու եւ, ինչպէս եղաւ Արաբական թագաւորի դարազային: Սակայն, միւս կողմէ, եւ ասոր հակառակ, կը տեսնուին ղեկավարներ, որոնք հրեղեղ մարտիկներու փոխարէն վրան իւր կը լեցնեն:

Պր. Լաւրովը ի՞նչ ընելու կուզայ. Թուրքիոյ կողմէ բռնազաւթած Գոթաիոյ Սուրիոյ բազմաթիւ ազատագրելու, ընդհանրապէս կոչուած ահաբեկչական խմբաւորումներու կողմէ գրաւուած հիւսիս-արեւմտեան բազմաթիւ վերադարձնելու իրենց օրինաւոր սիրողը, թէ՛ Սուրիոյ հիւսիսարեւելեան բազմաթիւ նախապատերազմային մարտիկներու փոխարէն ղեկավարներու փոխարէն:

Սուրիական պատերազմի ընթացքին, որոնք զինակից, Սուրիան Եւրոպայի մասնաճիւղն էր: Ինչ որ որոշեց, այդ կը գործադրուի: Թեմաներուն հետ ժողովի կը նստի ու Սուրիոյ անունով սակարկութիւններ կ'ընէ, անոնք անախ կ'ընեն մտածելով: Սուրիական բանակը ֆանդերոլ անգամ ըլլալով ազատագրելու ելաւ Իսլիմը, եւ բաւական յառաջխաղացք արձանագրեց, սակայն, ինչ-ինչ հաշիւներով բանակին յառաջխաղացքը կասեցուցանուեցաւ եւ Թուրքիան լրի կ'ըլլէր Իսլիմը: Անցեալները բարեկամ մը ծարուած աղաւթ մը տեսած է, վրան գրած՝ «Արաբական Իսլիմի մեջ, Թուրքիա»...

Ծիւղ է որ ռուսական օժանդակութիւնը օգտակար եղաւ որոշուած ամբողջ Սուրիան կու չէրթայ ահաբեկչական, ծայրայեղական խմբաւորումներուն, սակայն կտրուկ ղեկ: Մեծ ղեկավարներէն է թէ օժանդակութիւն միջին խմբերէ, միջին վճարեալ, ճիշտ բան չկայ ֆողաբանութեան մէջ: ղեկավարները բարեգործական կազմակերպութիւններ չեն, որ բարեգործութիւն ընեն՝ յանուն բարեգործութեան: Այս 9 տարիներուն ընթացքին Սուրիան այսօր վճարեց, որ սնանկութեան եզրին հասաւ:

Միւս կողմէ, Իրանի ներկայութիւնը Սուրիոյ արեւմտեան ի՞նչ Եւրոպայի երկրներ, չեն գիտեր, սակայն այն օրէն, որ Իրանին ձեռք երկարեց Սուրիան, այդ օրէն աշխարհի աչքին փուռ դարձաւ: Ամբողջ արաբական աշխարհը կռնակ դարձուց Սուրիոյ: Իսրայէլ, Ամերիկա եւ արեւմտեան ղեկավարներ միտք ալ բարի աչքով չեն նայած այս Իսլամական ղեկավարներ, որ բաւական զօրաւոր ըլլալով՝ կը հովանաւորէ իրեն կրօնակից ժողովուրդներուն արաբական աշխարհին մէջ, այնքան մը, որ հոս ու հոն ճակատներ բացուեցան ու ռազմական բախումներէն մինչեւ ղեկավարներ հրահրուեցան Իրան, Սուրիա, Լիբանան, Ճոնի երկիրներ եւ մասնաւորապէս Եմէն:

Պարոն Լաւրով, եթէ Ռուսիան իսկապէս բարեկամ է Սուրիոյ եւ անոր հողերուն ամբողջական ազատագրումին կողմնակից, ըրէ՛ք այնպէս, որ Թուրքիան չկրկնէ Գոթաիոյ Կիպրոսի իր ֆայլը եւ, - Աստուած մի արագը, - «Թուրքական Սուրիա» մը մեջտեղ չհանէ, թէ չէ՛ ամբողջ սուրիահայութիւնը միջին արեւելքէ ձեռք:

Արբեղանի դարձումները դարձումն են է ...

⇒ 1 Հարցի դասախոսը «Halk TV»-ի ելույթից դեռեւս օգոստոսի 31-ի սկիզբէն ընդդիմադիր լրագրող Բարդուղիմէոս Գալստիան, ասելով. «Ժողովրդական զանգվածները երկրում աղէտալի վիճակում են, նրանց ուժադրությունը սոցիալ-սնտեսական խնդիրներից շեղելու համար Երդողանը նախ Այա Սոֆիան վերածեց մզկիթի, ապա Սեւ ծովում հայտնաբերեց մինչ այդ բազմազան հայտնաբերված բնական գազի դաշտերը եւ սեւեռները որ դրանք մոլորակային չեն ծառայում, իր նախաձեռնությամբ արհեստական ձգնաժամ առաջացրեց Արեւելյան Միջերկրականում»: Երդողանի հոխորտանքներից ամենամեծը չէր Սուրիան, որը մասնավորապէս Արբեղանին խայտառակ դարձրեց Սափուրի Երդողանում, միջոցառված ձեռքով դարձրեց մասնեց մասեւ Թուրքիային, որը անվերապահորէն աջակցել է աջակցում է եւ մասնաւորապէս Արբեղանի թիկունքին:

Արբեղանի աջակցելու եւ նրան թիկունք կանգնելու Թուրքիայի մոտեցումը մեր կէ, թուրքական իշխանություններն այդ մասին, սկսած 1991-ից, նախագահի, վարչապետի, զինված ուժերի գլխավոր Եւրոպայի դեմքի, արտաքին քաղաքականության մակարդակով սեղի-անսեղի բազմազան հայտարարել են, առանց թաքցնելու, թէ Լեռնային Ղարաբաղը իրենց ներքին խնդիրն է: Ավելին, նրանք հայտարարություններով չեն սահմանափակվել միայն: Մինչեւ 1992 թ., թուրքական «Գերչէֆ» Եւրոպայի ժողովուրդի մասին թիկունքի 14-ի համարի վկայությամբ, գաղտնի Արբեղան են գործուղել 3 հազար կամավորական, զենք զինելու համար սրամարտի 30 մլն. դոլար, չհաշված դարձնամթերքի եւ դեղորայքի ֆոնի սակ ուղարկված իրենց զենքն ու դաշտային գործուղված ավելի քան 1800 ռազմական հրահանգիչներին:

Այդ ամենը, սակայն, չի խանգարել հայ ազատամարտիկներին, որ բացի Լեռնային Ղարաբաղից, ազատագրեցին նաեւ հարակից բազմաթիւ ու ազատագրված Արցախը հռչակվի Անկախ Հանրապետություն:

սութուն: Աջակցելով եւ մասնաւորապէս թիկունք կանգնելով Արբեղանին, Թուրքիան փաստացի Արբեղանով միջոցառված դաշտագրում է վարել ու վարում ընդդէմ Հայաստանի: Քանի որ այդ դաշտագրումներն ավարտվում են Արբեղանի դարձումները, հաճախ խայտառակ, հետեւաբար Արբեղանի ամեն մի դարձումն հետ Լեռնային Ղարաբաղում Հայաստանին դարձնում է նաեւ Թուրքիան, որքան էլ իր վարած դաշտագրումը կրի միջոցառված կամ լիազորված բնույթ

Ըստ երեւոյթին Հայաստանի վրա Երդողանի հոխորտանքներն էլ դեմք է դարձնում Արբեղանի Լեռնային Ղարաբաղում Հայաստանի առջեւ Թուրքիայի կրած դարձումները: Ի դեպ, հոխորտալու հարցում Երդողանին են միանում նա խոսնակ Իրանին Զալքընը, որը թուրքական ընդդիմադիր մասնակի վկայությամբ երկրի փաստացի արտաքին քաղաքականութիւնն ու նախարար Մեւլուտ Չավուսօղլուն են նրիւքներ: Մեղտեմբերի 8-ին «dikgazete.com» կայքէջում «Չի կարելի միայնակ թողնել ջան Արբեղանին» խորագրով հրատարակած հոդվածով նրանց է միացել նաեւ դաշտագրող փոխգնդապետ Հալիլ Մերթը: Թեման կարելի էր Երդողանի փոխգնդապետի հոդվածը, եթէ նա չհաշտար Թուրքիայի կարոտախոսով, չվճար Բալկանյան թերակղզու կորստյան համար, չթաքցնէ իր անտարբերութիւնը, բացի Հայաստանից, Ռուսաստանի, Անգլիայի գլխավորությամբ եվրոպական, ինչպէս նաեւ արաբական երկրների, Իրանի նկատմամբ, եւ թուրքական իշխանություններին դասադարձելու մղումով չխոսեր Արբեղանին Թուրքիայի ցուցաբերած ռազմական օգնության սնանկության մասին եւ չողբար Սափուրի Երդողանում սղանված աղբիւրների գեներալի սղանությունը:

Ահա, թէ ինչ է գրել փոխգնդապետ Մերթը. «Ձեր հայացքն ուղղեք դեպի Թուրքիան: Կեսնեմ, որ Թուրքիան գլուխն է դրա, Արբեղանը՝ վիզը, Թուրքիաստանը»:

Հայաստանի սրտում հարվածել են հայության սրտին՝ «Եռաբլուրին»

Օրերս «Եռաբլուր» գինվորական դասնախումբը կրկին աղտոտեց իր հողերը Արցախի դաշտերում: Արմենակ Ուրֆանյանի եւ Ռոբերտ Աբաջյանի շնորհիւ Երդողանի միջոցով էլ եղել էր մեկ տարի առաջ, երբ մոյս կամ մեծ աղտոտեց իր հողերը Երդողանից: Ես կտրուկապէս դեմ եմ այն մեթոտ, թէ շնորհաբերը ղեկավար են: Ո՛չ, երիցս ո՛չ: Որեւէ մեկն այս աշխարհում չի կարող ղեկավար մեր հերոսների շնորհաբերը: Այս դարազային ղեկավարը հենց դարձնական մարտիկ է, ով իր ոչնչությամբ դուրս է եկել անհաղթաբերի ուժերի դեմ: Ուսի՛ մոռնանք այն միջոց, թէ ինչ-որ չինքնահաստատված դավաճան կամ սուլթանական հայրենասիրությամբ արաբական մի թուրք կարող է ղեկավար մեր ազգի հերոսների շնորհները, եւ դառնանք խնդիր միւս կողմին:

Ինձ համար անհասկանալի է նաեւ այն տեսակետը, ըստ որի՝ ազգությամբ հայը (կասկածում եմ, որ մարտիկն հայ է) չէր կարող մեծանալ անցել: Իհարկե, դժվար է հավասար մեծանալ բայց գոնե Հայոց ցեղասպանության բազմազան վկայությունները դեմք է մեր մեջ սղանած լինելին դավաճան հայի անհետացման մասին սին գաղափարները: Այո՛, դա կարող էր արած լինէր հենց մեկը, ով հայ է կոչվում ձեռով, բայց բովանդակությամբ՝ թուրք: Չէ՛ որ մեր մեծերից Նալբանդյանը հսկայ զանգուրդ էր ձեռնարկում ու բովանդակային մարտում՝ գրելով՝ «Ազգը ձեռն է, ազգությունը՝ բովանդակությունը»:

Ուսի դուրս գալով ոչինչ չսկզբ մոռնումների դաշտից ու փորձեմ հասկանալ ի՞նչն էր դաշտագրողը, որ Հայաստանի սրտում հարվածել են հայության սրտին՝ Եռաբլուրին, որտեղ թաղված հազարավոր երազների վախճանով ձեռք ենք բերել մեր աննակասարյալ երազը՝ անկախությունը: Ինչպէ՛ս է ստացվել, որ ՀՀ ՊՆ ղեկավարության սակ զսնվող սրբավայրում շնորհաբերը փորձում են իրենց հետեւում աղտոտել առյուծների դաշտումը: Հայաստանում մի Եւրոպայի բարձրաստիճան դաշտագրողներ թիկունքում են: Հայաստանում խանութները, ավտոկայանատեղիները, բանկերը, գրավաստեղծները, դրոշմներն ու համալսարանները եւ էլի հարյուրավոր օբյեկտներ Եւրոպայի հսկողության սակ են գտնվում, բայց ահա, ամոթ, ամոթ մեզ, որ «Եռաբլուրը» չի հսկվում, ավելի կոնկրետ՝ դաշտագրող չի հսկվում: 19.22 հա տարածք ունեցող դաշտագրող, որքան հայտնի է, հսկվում է մեկ, լավագույն դեպքում երկու հոգու կողմից: Երկու հոգին ֆիզիկապէս ուղ-

ղակի իվիճակի չեն մեծան հսկայական տարածք հսկելու, մասնաւորապէս, որ տարածք կտրուկապէս է, ծառայող, եւ մի կեցից ամբողջը տեսանելի չէ: Լուրջ հսկողության կարիք կա, որը դեմք է իրականացվի գոնե տարբեր կողմից: Ասեմ՝ ի՞նչն է խանգարում, որ դաշտագրողության նախարարությունը, որի ղեկավարութեան ներքին է գտնվում դաշտագրողը, կազմակերպի այդ Եւրոպայի վերահսկողությունը՝ ներգրավելով դաշտագրողական կային ծառայությանը:

Խնդիրը հրատարակ լուծման կարիք ունի, եւ ՊՆ-ը օր առաջ դեմք է գործի դնի իր ուժերը: Որքան էլ ունանք ինչ-որ զգացմունքային փաստերով դեմք, թէ «Եռաբլուրը» հսկողության կարիք չունի, դեմք է նկատեմ, որ արդեն երկու անգամ սեղի ունեցած դեմքը խոսում է այն մասին, որ սեղում լուրջ հսկողության կարիք կա: Հսկողություն ո՛չ միայն մարդկային ուժով, այլեւ՝ տեսահսկող սարքերով:

Գեորգ ԳՅՈՒՆՈՒՄՅԱՆ

Համաեվրոպական համերաշխություն կլինի՝ Սորիայի հրդեհից հետո

Հունաստանի Լեզբոս կղզու՝ 2015-ից սիրիացի եւ այլ փախստականներով զերեւակեցված Սորիա ճամբարն առաջին անգամ չէ, որ հրդեհվում է, բայց սեղմեմբերի 9-ի գիշերը դաշտագրող աղտոտ ըստ ակնաւորներին, ամայացրել է տարածքը՝ ճամբարի մեկ տրոհող հրո ճարակ դարձնելով: 2800 բնակչի համար նախատեսված ճամբարում աղտոտ էր 12 600 փախստական, նրանց իրավունքների դաշտագրող կազմակերպությունները տարիներ ի վեր ահազանգել են խնդիրների մասին, ԵՄ երկրների կառավարությունների ուժադրությանը հանձնել անտեսելի անմարդկային դաշտագրող մասին, բայց հարցը չի լուծվել: Կղզում վիճակն անմիջապէս է Covid 19-ի մի Եւրոպայի առկայությամբ դաշտագրողները վերաբնակեցման հարցը, որը լրջագույն խնդիր է դառնում ԵՄ-ի համար առաջիկա Եւրոպայի:

ԱՆ. ՏՈՒՄԵՅԵՆ

ԵՐՎԱՆԴ ԱԶՍՏՅԱԼ

Գեորգյ, ԱՄՆ

Թուրքիայի արժափն ֆաղափառությունն ունի գերտերության բոլոր դրսևորումները: Այդ կայուն կեցվածքը հիմնված է նրա ռազմական հզորության վրա, որը ամբարձարականորեն սեղակայվում է Թուրքիայի անմիջական ազդեցության գոտուց հեռու գտնվող երկրներում:

Մի կողմից, Թուրքիան հակասություն մեջ է հունասանի, Կիպրոսի, Եգիպտոսի եւ Արաբական Միացյալ Եմիրությունների հետ, իսկ մյուս կողմից մարտահրավեր է նետում Չինաստանին՝ իր մուսուլման ուլդուական փոխամասնության նկատմամբ դավադիր վերաբերմունքի համար:

Արեւմուտքում միայն Ֆրանսիան է բարձրաձայնում իր մտահոգությունը Արեւելյան Միջերկրածովյան թուրքական ազդեցության առնչությամբ, մինչդեռ Գերմանիայի կանցլեր Անգելա Մերկելը փորձում է նսեմացնել երկու հակառակորդների ճամբարների հակասությունների կարեւորությունը:

Այս արձագանքը որոշակի լարվածություն է առաջացրել Եվրոմիության անդամների շրջանում:

Ֆրանսիայի նախագահ Էմանուել Մակրոնը, Միջերկրական ծովում Թուրքիայի հարաձուլ ազդեցությանը ի տասախան հայտարարել է, որ եկել է Արեւելյան Միջերկրածովյան Թուրքիայի անօրինական գործողությունների առջև կարմիր գիծ ֆաշելու ժամանակը՝ ավելացնելով, որ Թուրքիան ՆԱՏՕ-ի անդամին անվայել կեցվածք է դրսևորում:

Այս մեկնաբանությունը կասաղի հակազդեցություն առաջացրեց Անկարայում, որտեղ արժափն գործերի նախարարության խոսնակ Համի Աֆտյըրդ ղախասխանեց. «Նրանք, ովքեր կարծում են, թե կարմիր գծեր են ֆաշել Արեւելյան Միջերկրածովյան Թուրքիայի արդար նղախակների առջև, կկանգնեն միայն մեր երկրի անասան դիրորոշման դեմ-հանդիման: Եթե սարածաբանություն կարմիր գիծ լինի, աղա զա կարող է վերաբերել միայն Թուրքիայի եւ «թուրք կիորացիների» իրավունքներին, ինչը հիմնված է միջազգային իրավունքի վրա: Ժամանակն է, որ վեհության ղախանք ունեցողները առերեսվեն իրականությանը: Ձարեզների վրա գծեր ֆաշելու միջոցով իմդերիալիսական ղախկերացումներ սահմանելու ժամանակաբաշխումը վաղուց անցել է»:

Նախագահ Ռեզեփ Թայիփ Երդոդանի հայտարարությունն ավելի կողմիս էր. «Բացի ահաբեկչության դեմ մեր ղայաբից, Միջերկրական եւ Եգեյան ծովերում մեմ մեր Եաիերի դեմ մարտահրավերներ ենք ունեցում: Մեմք ղայաբում ենք բոլոր թեմամիների դեմ եւ ձեռնոց ենք նետում մեր թեմամիների առաջ»:

Իրավիճակը գնահատելու համար օգոսոսի 4-ին Բեյրութի նավահանգստում սեղի ունեցած ավերիչ ղայթյունից հետո Մակրոնը կասաղեց իր երկրորդ այցը Լիբանան: Դա նրակող-

մից սոսկ բարի կամքի դրսևորում չէր: Ֆրանսիացիները հեշեուում են Թուրքիայի սարքեր նախարարությունների գործունեությունը, որոնք օգսվում են այդ աղեխյալ ժողովրդի թեմառությունից:

Թուրքիայի արժափն ֆաղափառությունն ու ռազմասեմչ դիրորոշումը կրկնվում են Կովկասում: Բայց նախան այդ սարածաբանին անդաղառնալը, կարեւոր է գսնել միջազգային հանրության հետ հարաբերություններում Թուրքիայի արժափն ամբարձարականության աղբյուրը:

Դիսելով Թուրքիայի դերը գլոբալ ուժերի ձեւավորման մեջ՝ կարելի է նկատել ԱՄՆ-ի գիմված ուժերի թուլացումը աշխարհում: Դա չի նեանակում, թե ԱՄՆ-ն համամասնամարթ թուլացում է իր հեխաբրությունը համաշխարհային գործերի հանդեմ, բայց դերերի սեղաբաշ կա. մի ժամանկ ԱՄՆ-ն

սարիներին վարչաղեխ Սիմոն Աբեմ ԱՄՆ-ի համաձայնությունը փոխեց այդ սահմանաղությունը՝ ձանաղարի հարթելով դեմի նոր ռազմականացում, մասնավորաղեխ հաշի առնելով սարածաբանում Չինաստանի ռազմական ներկայության աղը:

Օրերս, առողջական ղախձաններով իր ղախոնաթողությունից առաջ, Սիմոն Աբեմ այցելեց Յասուկունի սրբավայր, որտեղ թողված են մահաղախի ենթարկված ձաղոնացի բազմաթիվ ղախերազմական հանցագործներ, եւ հարգանքի սուրք մասուցեց նրանց, մինչ կայսր Նարուհիսոն երկիմաս հայտարարություն արեց՝ սգալով ղախերազմի բոլոր գոիերին:

Եթե նախագահ Թամիըր վերընսրի, մեմ կարող ենք սեսնել այս ֆաղափառության ավելի Եախ աղացույցներ, եւ այլ ոսիկաններ կարող են հայտնվել սարքեր սարածաբաններում՝

Թուրքիայի սղառնալի սսվերը Հայաստանի վրա

առախոսիմնգ էր իրականացում արդյունաբերական արժաղության մեջ եւ մղում էր արժափն ղախերազմներ: Այսօր արժաղությունը վերաղառնում է ԱՄՆ, մասնավորաղեխ Չինաստանից, եւ այս անգամ Վաշինգտոնը ուրիշներին է հանձնարարում արժափն ղախերազմներ մղել: Հիշեցնեմք, որ Հանրաղեխական կուսակցության ազգային համագումարում Թամիփի Եոնրհակալական խոսի կարեւոր կեխերից մեկը գորերի հեթերումն էր:

Թուրքիան իր սեղն է գսել ֆաղափառության այս փոփոխության մեջ: Սառը ղախերազմի ընթացում Թուրքիան ծառայեց որղես ղախվար ընդդեմ կոմունիզմի ընդլայնման: Այս նոր դերում Անկարան դառնում է Մերձավոր Արեւելի եւ Կովկասի ոսիկան:

Ասիա-խաղաղովկիանոսյան սարածաբանում հայտնվում է մեկ այլ ուժ՝ ճաղոնիան: Երկրորդ համաշխարհային ղախերազմի ավարիին, երք ճաղոնիան անվերաղախորեն անձնասուր եղավ դաշնակից սերությունների գերագույն հրամանասար գեներալ Դուգլաս ՄակԱրթուրին, նոր սահմանաղությունը, որը մեակվել էր հենց այդ գեներալի կողմից, սահմանափակեց ճաղոնիայի գիմված ուժերը միայն ինքնաղախությունում: Սակայն վերջին

ցությունը իր եղբայր Աղբեջանին: Թուրքիան կասարում էր սարածաբանի ոսիկանի իր նոր դերը՝ Վաշինգտոնին ակնարկելով, որ ինքը կասարում է Ռուսաստանին զաղելու իր ղախականությունը: Արցախյան ղախերազմը իրականում լրկ ղախակ է հանդիսացել ավելի լայն աշխարհառազմավարական ղլաններ սղասարկելու համար:

Երդողանի ղախերազմական հեռուր՝ անեմուր գսնվող ղախերանության նախարար Հոլուսի Աֆարը, որը դեկավարում էր Թուրքիայի մարղաղանական արեակամները Սիրիայում եւ Լիբիայում, այդ ռազմական վարժանքների ընթացում մույնղես հայտնվել էր դարաբաղյան ձակասում:

Ընդորինակելով իր Եեֆի ամբարձարականությունը, Աֆարը սղառնաց Հայաստանին՝ ասելով, որ «Թուրքիան մույնղես հակամարտության կողմ է,

կանգնած է եղբայրական ղեխության (Աղբեջանի) կողին եւ ղախոնում է նրա իրավունքները»: Նա ավելացրեց. «Հայաստանը խելամոռեն չի գործում՝ աղալինելով իր թիկունքում կանգնած ուժերին՝ իր ուժերից ծանր բեռ վերցնելով»:

Այս հայտարարությունը անմիջական հղում էր Մոսկվային՝ բացաղախելով Աղբեջանում եւ Նախիջեանում ավելի ու ավելի սղառնացող թուրքական ռազմական ներկայության իրական ուժը:

Հոլուսի Աֆարի անդաղարձը ուղղակի մարտահրավեր էր Ռուսաստանին՝ անսեսելով Հայաստանը:

Մինչեւ վերջերս Մոսկվան հանդարտություն էր ղախղանում: Հաղորդվում է, որ նախագահ Վլադիմիր Պուսինը եւ արժափն գործերի նախարար Սերգեյ Լավրովը Անկարային իրենց ղախոնակիցների հետ հեռախոսազույցների ժամանակ նրանց հորդորել են զղղվածություն դրսևորել:

Թուրքիայի արժափն գործերի նախարար Սեւրոթ Չավուոչյուն էլ ավելի է բորբոքել թուրքական հեռուրաբանությունը՝ համասեղ ասուլիսում ասելով. «Հայաստանն աղացուցեց, որ վսաղելի երկիր չէ: Աղբեջանը միայնակ չէ: Մեմք աշխասում ենք «մեկ ազգ, երկու ղեխություն» հակաղության ներքո եւ այսօր մեր հանդիղումն անցկացրեցինք մույն ընթռնումով»:

Իրականությունն այն է, որ ձեմարտությունն արժաղելու համար ավելի ճիշե է ասել «երկու ազգ, մեկ ղեխություն»:

Բոլոր նկասառումներից ելնելով՝ Հայաստանը կանգնած է Թուրքիայի առջև՝ որղես սարածաբանում նրա անվսանգուության գլխավոր մարտահրավեր: Վարչաղեխ Նիկոլ Փաշինյանը խոսուվանեց այս փասուր վերջերս ղարգեախոնների արարողության ժամանակ, որտեղ նա ասաց. «Այսուհետ Հայաստանը ոչ թե Աղբեջանին, այլ Թուրքիային է ձանաչում որղես մարտահրավեր եւ սղառնաղի:

Հայաստանի ընկալումը փոխվում է, եւ դա, իհարկե, առանցիային փոփոխություն է»:

Աղբեջանը չի վարում որեւէ հասուկ ֆաղափառություն Հայաստանի արժափն ֆաղափառության հասասոման համաձայն. այն անեմը, ինչ նա անում է, ընդամենը Երդողանի ցանկությունների արժաղությունն է:

Վերջին 30 սարվա ընթացում Թուրքիան բազմաթիվ մանիղուլյացիաների է դիմել՝ դարաբաղյան հակամարտության հարցում իր խոսքն ասելու համար: Մի ղախ նա փորձեց ավելի զգալի դեր խաղալ Եվրողայի անվսանգության եւ համագործակցության կազմակերղությունում, բայց չսասցվեց: Բազմաթիվ աղիթներով նա փորձել է մասնակցել Դարաբաղում համասեղ խաղաղաղախ ուժերին: Բայց Հայաստանն ու Ռուսաստանը դեմ արժաղախվեցին եւ կարողացան խուսափել սղառնաղիներից: Հիմա, երք նախագահ Երդողանը վերանաղել է իր արժափն ֆաղափառությունը՝ «հարեանների հետ գրո խնդիրից» անցնելով համասարած աղախիայի, նա որոշել է «եղբայրական սիրով» զբաղեցնել Աղբեջանը:

Տարածաբանում Թուրքիայի ուժգին առաջխաղացման հետ կաղված իրավիճակը Եախ ավելի սրվեց: Յուրաֆանյուր Եարժում արժաղություն է իրավիճակի լարվածությունը: Վերջերս Թուրքիան թույլ չսվեց, որ իր սարածի վրայով անցնի գերմանական այն ռազմողանավը, որը Հայաստանից գերմանացի գիմվորական անձնակազմ էր սեղափոխում Գերմանիա՝ ՆԱՏՕ-ի գորավարժանքներին մասնակցելու համար:

Եվս մեկ աննեան միջաղեղ վերածվեց ֆաղափառական սկանդաղի, երք նախագահ Ալիեըր նախագահ Պուսինին հեռաձայնեց 400 սոննա ռազմական սեխմիկա Հայաստան առաքման կաղակցությանը:

Իրավիճակը սրվում է, մինչ Լավրովը փորձում է սկսել բանակցությունները:

ՀՀ հորհրղարանի Պախողանության կոմիսիի նախագահ Անդրանիկ Քոչարյանը նկատեց, որ ֆանի որ նախագահ Ալիեըր այրղան նյարղայնացել է, դա նեանակում է, որ ռուս-հայկական հարաբերությունները զարգացման միսում ունեն:

Տարածաբանում Թուրքիայի ուժգին առաջխաղացման ղայնամներում իրավիճակն ավելի լարված է դարձել: Հայաստանին անհրաժեշե է իր արժափն ֆաղափառությունը Եսկել երկու հիմնական հարցերի Եուրը. ա) կաղիսալացնել Յեղասղանության ձանաչումը՝ Եեթեըր դեմելով փոխիասուցման վրա եւ բ) ռուս-հայկական հարաբերություններն ավելի ամուր հիմքերի վրա դնել:

Թուրքիան զավթել է Հայաստանի ղախմական սարածի 90 սոկուրը եւ այժմ վկայակոչում է միջազգային օրեմսղությունը, որը ղախանցում է Դարաբաղը հանձնել Աղբեջանին: Հայաստանը սղղղված է Յեղասղանության հարցը դեմել իր արժափն ֆաղափառության առաջին ղլանում:

ՄԱՆՈՒԿ ԱՐԱՄՅԱՆ

Աժխասատները դակասել են, աժխասավարձերը նվազել՝ հակառակ դիտարկումների

Միանձանակ է, որ Հայաստանը հայտնվել է սոցիալ-սնտեսական ճգնաժամի մեջ, կրճատվել են աժխասատները, նվազել մարդկանց եկամուսները: Այս իրավիճակում վարչապետ Փաշինյանը փորձեր է անում արդարացնելու իր ձախողումները ել ցանկալի իրականության սեղ մերկայացնելու: Այս անգամ իր ֆեյսբուքյան գրառմամբ նա հայտնել է, թե հուլիս ամսին նախորդ տարվա հուլիսի համեմատ Հայաստանում աժխասատներն ավելացել են, աժխասավարձերն աճել: Տնտեսական անկման խորացման ներկա փուլում մեծապես անելի ինֆլյացիոն հետքերն են: Ավելին, նրա գրառման մեջ հիշատակվող ցուցանիշներն էլ հակասում են դաժանական վիճակագրության ցուցանիշներին: Այս ամենի մասին հերթականությամբ:

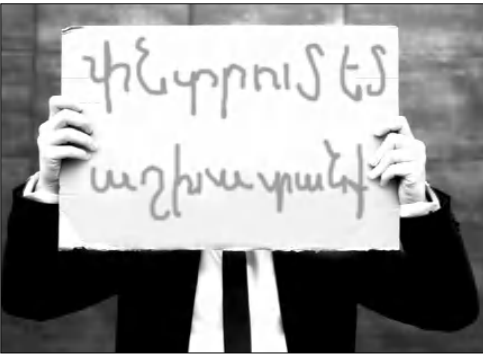
Նախ, հուլիս ամսվա աժխասատների թվի մասին վիճակագրական կոմիտեն դեռ ոչինչ չի հրատարակել: Նախադեպ հրատարակելով դրանք վարչապետը ուղղորդում է վիճակագրական կոմիտեն:

Երկրորդ, **դարձադարձ անհար է այնպիսի իրավիճակ, երբ երկնից տնտեսական անկում գրանցված ամսին աժխասատները ավելանում:** Հունիս ամսին տնտեսական ակտիվության անկումը կազմել է 10,2 տոկոս նախորդ տարվա հուլիսի համեմատ: Ըստ տնտեսության

ճյուղերի, արդյունաբերությունում անկումը կազմել է 2,3 տոկոս, շինարարությունում՝ 9,5 տոկոս, առևտրում՝ 10,4 տոկոս, ծառայություններում՝ 21,6 տոկոս: Գյուղատնտեսությունը հարկման դաժան դուրս է եկել հարկային հաճախությունների չի ներկայացնում, որոնց վրա հիմնվելով իր գրառմանն էր արել վարչապետը: Այսինքն, կարող ենք փաստել, որ տնտեսության բոլոր ճյուղերում հուլիս ամսին անկում է արձանագրվել, հետևաբար աժխասատները չեն կարող ավելանալ:

Չի կարող որեւէ տնտեսական աժխասի ավելի փչել եւ ստեղծի ավելի փոքր արդյունք, բայց նոր աժխասատներ բացի եւ առավել եւս աժխասավարձեր բարձրացնի: Նույնը ամբողջ տնտեսության մասշտաբով:

Աժխասատների թվերի մասին: «Եզրագծով սկսվելով, եթե 2019թ. հուլիսին համախառն աժխասավարձը բաժնվել է՝ 606 հազար 465, իսկ 2020 թվականի հունիսին՝ 609 հազար 302 աժխասատների միջոց, առաջ 2020 թվականի հուլիսին աժխասավարձի հիմնադրամի բաժնամբ մասնակցել է 613 հազար 62 աժխասատ... Հիշեցնենք, որ 2020 թվականի արդիվից ի վեր կառավարությունը ընդունել է մի շարք

հակաճգնաժամային միջոցառումներ, որոնց նպատակն աժխասատների դաժանումն է եւ աժխասավարձերի անկումը կանխելը: Պաշտոնական այս թվերն արագացրել են, որ այդ միջոցառումներն արդյունավետ են եղել», գրառում է արել Նիկոլ Փաշինյանը:

Սակայն, դաժանական վիճակագրությամբ, մինչ կորոնավիրուսը, այս տարվա փետրվարին աժխասոցների թվաքանակը 614 հազար է եղել, իսկ մարտին՝ 618 հազար: Եթե հուլիսին աժխասոցների թիվը կազմել է 613 հազար, առաջ դա տարրական թվաքանակություն իմանալը բավարար է ժամանակին համար, որ աժխասատների թիվը կրճատվել է: Փետրվարի համեմատ՝ հազարով, մարտի համեմատ՝ մոտ 5 հազարով: **Այսինքն, սա փաստում է, որ հակառակ Նիկոլ Փաշինյանի դիտարկումների, կառավարու-**

թյան հակաճգնաժամային միջոցառումներն արդյունավետ չեն եղել, աժխասատների թիվն էլ չի դաժանվել, այլ դակասել է:

Աժխասավարձերի մասին Նիկոլ Փաշինյանի հաջորդ դիտարկումը, ըստ որի՝ դրանք բարձրացել են եւ հուլիսին կազմել 207 հազար դրամ, նույնպես ճիշտ չէ, քանի որ դարձյալ հակասում է վիճակագրական կոմիտեի հրատարակած տվյալներին, ըստ որոնց միջին աժխասավարձը Հայաստանում հուլիս ամսին կազմել է 191 հազար դրամ: **Իսկ դա 207 հազար դրամ չէ, եւ մոտ 15 հազար դրամով դակաս է, քան իր գրառման մեջ նշում է երկրի վարչապետը:**

Եվ վերջապես աժխասատների ավելացման կամ նվազելու անուղղակի ցուցանիշների մասին: Եթե աժխասատները ավելանում են, առաջ աժխասանքի փնտրողների թիվը սովորաբար նվազում է: Սակայն այստեղ նույնպես դակասվել է հակասում է Փաշինյանի գրառման բովանդակությանը:

Աժխասանքի եւ սոցիալական հարցերի նախարարության ջրաղվածության մեծական գործակալության տվյալներով, այս տարվա օգոստոսի 1-ին աժ-

խասանքի փնտրողների թիվը Հայաստանում կազմել է 88,2 հազար մարդ, նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ աճելով 6,1 տոկոսով: Մեկ տարի առաջ, օգոստոսի 1-ին, աժխասանքի փնտրողների թիվը 82,8 հազար էր: Այսինքն, մոտ 5-6 հազարով ավելացել է աժխասանքի փնտրողների թիվը: **Հարց է առաջանում. եթե աժխասատները ավելացած լինեին հուլիս ամսին, առաջ աժխասանքի փնտրողների թիվը ոչ թե մեծ է ավելանար, այլ՝ նվազեր:**

Այն, որ Հայաստանում սոցիալ-տնտեսական վիճակը վատթարանում է, մարդկանց եկամուսները նվազում, առանց դաժանական տվյալների էլ երեւում է: Հասկանալի է նաեւ, թե ինչու է նա կեղծում դրանք: Կորոնավիրուսը բացահայտեց այս իշխանության կառավարման անընդունակությունը: Կառավարությունը սարսափեց թե համավարակի դեմ դաժանաբար դաժանալով, որ Հայաստանը հայտնվի վարակվածների եւ մահվան թվերի անեմական ցուցանիշներ ունեցող երկրների մեջ, թե՛ անարդյունավետ կարանտինով ծանր հարված հասցրեց տնտեսությանը: Այս ամենից հետո որեւէ իմենաարդարացում մնում է մարդկանց կեղծ թվերով «կերակրելը»:

Թուրքիայի սոցիալական անվտանգության մարտնչական քայլերը

➔ 4 Ոչ Փաշինյանը, ոչ էլ արտաքին գործերի նախարար

Չոհրաբ Մնացականյանը չկարողացան օգտագործել Ցեղասպանությունը, երբ առանձին-առանձին հայտնվեցին BBC-ի «HARDtalk» լրատվական ծրագրում: «Մարդու իրավունքները», «Ժողովրդավարությունը» եւ «գեներալային հավասարությունը» բոլորը կարծես թե նոր լրացումներ են հայաստանյան ֆաղափական բառադարձում, եւ Հայաստանի դեկավարները կարծում են, թե իրենք կարող են գայթակղել Արեւմուտքին՝ դաժանաբար այդ արժեքները, մինչդեռ Արեւմուտքը դրանք արժեքավոր է աջակցելով միջոցառարյան այնպիսի հզոր առաջնորդների, որոնք կան Սաուդյան Արաբիայում, կամ էլ կործանել է Իրաքը, Սիրիան եւ Լիբիան՝ այդ ժողովուրդներին ժողովրդավարություն առաջարկելու դաժանաբար: Հայաստանի ներկա դեկավարները կարող են shահ բացահայտման առաջ կանգնել, երբ գիտակցեն այդ դրվածքի արտաքինությունների հիմքում ընկած ցինիկ բովանդակությունը եւ դադարեցնեն օգտագործել դրանք որքան ֆաղափական կարողանալ:

Փոխարենը, Հայաստանը ամեն առիթով մեծ է բարձրաձայնի Ցեղասպանության մասին:

Ինչքան էլ Երրորդանը ֆաղափականության մեջ ներկայանում է որքան կոտորու ինֆրակասի գործիչ, նա խոցելի է, երբ բախվում է Ցեղասպանության ճանաչմանը: Այդ դաժանաբար նա շատ ժամեր անցկացրեց անձամբ վերահսկելով Ցեղասպանության ժխտումը հանձնարարող հանձնաժողովին: Եվ դա է նաեւ դաժանաբար, որ Անկարան շարունակում է միլիոնավոր դոլարներ ծախսել աժխարհի խոտորմարտադրություններում լրբիսական ընկերու-

թյունների վրա: Երբ թեմամբ ճանաչում է որեւէ հարցի ֆաղափական արժեքը, Հայաստանը չդեմ է դա թերագնահատի:

Մեծ նաեւ մեծ է առերեսվեմ այն իրողության հետ, որ Թուրքիան չի վերացնի ժողովրդավարությունը եւ չի հաստատի դիվանագիտական հարաբերություններ: Այդ ենթադրության ներքո այն դաժանում է մի դասարկ հայտարարություն, որ Ցեղասպանության ճանաչումը նախադրյալն է չի դիվանագիտական հարաբերությունների վերականգնման համար: Դա մեծ է լինի նախադրյալն՝ փոխհասոցման դաժանաբար եւ տարածման վերադարձով:

Մեծ մեծ է դաժանաբար մեջ լինեմ, թե մեր բոլոր դաժանությունները միանգամից բավարարվելու են, բայց մեծ է հարձակողական դիրք բռնեմ եւ գոնե այդ դաժանությունները ներկայացնեմ: Հենց հիմա նա հարձակողական դիրքում է Ադրբեյջանի անունից, բայց կարող է հայտնվել դաժանաբար վրդի վիճակում՝ բախվելով հայկական մեղադրամբներին:

Երբ Փաշինյանն սկսեց իր երթը Գյումրիից դեմքի երեւան, նա խոստացավ, որ իր թավաբար հեղափոխությունը դաժանաբար է միայն ներքին խնդիրներին եւ չունի արտաքին ֆաղափական օրակարգ: Մարդկանց մոբիլիզացնող կոռուպցիոն ռեժիմից, անհավասարությունից եւ անարդարությունից ազատելու նպատակն էր:

Բայց նրա տարրեր, որոնք միացան երթին եւ սեղեր սացան նոր կառավարության կազմում, ունեին իրենց թափանցած օրակարգերը եւ այժմ ծառայում են իրենց օտարերկրյա դեկավարներին: Դրանք դաժանաբարություն են Փաշինյանի եւ նրա նպատակների համար: Դրանք մարդիկ են, որոնք զբաղվում են հակառակական հե-

տարաբանությամբ եւ գործունեությամբ:

Այժմ, երբ Թուրքիան լավ է հաստատվել Ադրբեյջանում, Հայաստանի դեկավարները կարծում են, որ զարգացումը մեծացրել է Հայաստանում ռուսական ռազմական կարեւորությունը եւ նրանք դաժանաբար մեջ են, որ Ռուսաստանին այդ ռազմական ավելի շատ է մեծ, քան Հայաստանին: Նրանք չեն գիտակցում, որ ֆայլել են բարակ սառույցի վրայով:

Պատմականորեն, Թուրքիան եւ Ռուսաստանը ցույց են տվել, որ իրենք կարող են դաժանաբար ֆաղափական գործունեությամբ զբաղվել, ինչպես դա արեցին 1921 թվականին, երբ ստորագրեցին Կարսի դաժանաբար, որի համաձայն Ռուսաստանը հայկական հողերը տվեց ֆեմալական Թուրքիային:

Թուրքիան Կովկասում է Արեւմուտքի հրամանով Ռուսաստանին հետադուրեւ համար: Հայաստանում հակառակական արժեքը կծառայի միայն Մոսկվային թեմաժողովում եւ այնպիսի առիթ ստեղծելուն, որն առաջարկում կարող է հանգեցնել դժվարին հասոցման:

Ի՞նչու ուժի շահերից է բխում նաեւ երկրում կայունություն եւ խաղաղություն փնտրել: Վիճակների որսը եւ Ռուսաստանի բարեկամներ ճանաչված մարդկանց հետադուրեւները միայն առաջարկում արեցին եւ երկիրը:

Համաձայնաբար նրանք ստեղծել է բավականաչափ խուճաղ. Հայաստանին ոչ մի սեփական լարվածություն մեծ չէ:

Նախիջեւանում թուրքական զինված ուժերի ներկայությունը ժամանակակից կարող է սթափեցնել Հայաստանի յուրաքանչյուր ֆաղափացու: **Անգլ. թարգմ.՝ Ա. ԲԵՇԵՅԱՆԸ**

«Հայերը եւ սերբերը»՝ հայերեն եւ սերբերեն

Վերջերս Բելգրադում «Պեչիչի սինոլի» հրատարակությունը լույս ընծայեց «Հայերը եւ սերբերը» երկը (հայերեն-սերբերեն) գիրքը: Այն լուսաբանում է հայ-սերբական դաժանաբար կապերը՝ սկսած միջնադարից եւ Սերբիայում բնակված հայերի ու նրանց սերունդների դաժանությունը՝ հիմնականում սկզբից մինչեւ Երկրորդ աժխարհամարտ ընկած ժամանակաշրջանը:

Գիրքը Հայաստանի Գիտությունների ակադեմիայի դաժանության ինստիտուտի ավագ գիտաբան, հայագետ եւ սոցիոլոգիկ Արծվի Բախչինյանի հերթական աժխասանքն է՝ այս անգամ նվիրված Սերբիայում (մասամբ նաեւ՝ մյուս հարավսլավական երկրներում) հաստատված հայերի դաժանությանը: Այն հայերենից սերբերեն է թարգմանել բելգրադաբնակ **Անուշ Բալայանը**: Կարողավ թարգմանությունը՝ սերբ գրող **Լուկա Յոկսիմովիչ Բարբաթը** միտ է հղացել գրված գեղեղել իր հեղինակությանը՝ գրված մի հավելված, որտեղ սերբերը են հաղորդվում ժամանակակից մի շարք հայագի սերբ մեղադրանքները գործիչների մասին:

Գրի առաջին բաժինը սերբերեն է, իսկ երկրորդ՝ հայերեն: Միջին մասում լուսանկարներ են:

Արծվի Բախչինյանի եւ Լուկա Յոկսիմովիչ Բարբաթի համահեղինակած «Հայերը եւ սերբերը» գիրքն արդեն իսկ հետաքրքիր է առաջ բերել ոչ միայն ծագումով հայերի, այլեւ սերբերի մեջ, որոնց գրեթե միշտ էլ հետաքրքրել է շատ բաներով իրենց բախակից հայ ժողովրդի դաժանությունը եւ մեղադրանքը: **ԱՆՈՒՇ ԲԱԽՉԻՆՅԱՆ ԲԵԼԳՐԱՎ**

ԱՐԾՎԻ ԲԱՍՉԻՆՅԱԼ

Սանկտեմերուրգի երիտասարդ թատրուայց, թատրոհի, արդիական թատրի ուսուցիչ **Վալերիա Կաստարովայի** (Հայաստանում նրան մեծ մասամբ գիտեն որդես **Վանե Կասյանց**) ստեղծագործական կենսագրությունը բավական հարուստ է: Ծնվել է արվեստի մեծագույն Վադիմ Կաստարովի եւ թատրոհի Նասայա Կաստարովայի ընտանիքում: Ծնողների հիմնած «Cannon Dance» թատրի սանդ սովորել է ջազային, ժամանակակից, մոդերն, զուգրնկերային, իմպրովիզացիոն եւ այլ թատրային ժանրերում: Երեւանի կոնսերվատորիայում հետեւել է ակադեմիական վոկալի դասընթացի (դասախոս՝ Աննա Մայիլյան), իսկ վերադասարաններում Գրիգորյան վասակավոր գործիչ Գագիկ Գրիգորյանի հետ՝ ստացել է հայ ավանդական թատրի ու երգերի մասնագետի եւ դասավանդողի որակավորում (2013-2016 թթ.): Համագործակցել է բալետայստերներ Բոր Բորոսի (ԱՄՆ), Ռենանա Ռազի, Իրան Շարաբի (Իսրայել), Իրի Պոկրոնի (Նիդերլանդներ-Չեխիա), Կարոլինա Մանկուսոյի (Արգենտինա-Նիդերլանդներ) եւ այլոց հետ: Որդես թատրոհի մասնակցել է «Երեխաները վանդակից դուրս», «Արարտի հայտնություններ», «Շարժման արվեստը. սերտոկոմիկ թատր», «Նէ», «Գործիքի սոլասեյիս» եւ այլ ներկայացումների, բեմադրել է մանկադասարաններում եւ լայնակազմ խորհրդարանիկ ներկայացումներ («Տունը, որ-տեղ...», «Ջայներ», «Ուրիշները», «Դարձի թեւեր» եւ այլն), թատրային համարներ դրամատիկական ներկայացումներում («Արթնացիր եւ երգիր. ռիմեյթ», «Այ քեզ Պուշկին», «Աւանանային սոնատ»): Վալերիան «Kannon Dance»-ի կասարող, բալետայստեր եւ ուսուցիչ է, «Կարամբոլ» թատրական երաժշտական թատրոնի ջազային թատրի փորձավար եւ ուսուցիչ, դասավանդում է Բորիս Էյֆմանի թատրի ակադեմիայի ժամանակակից թատրի բաժնում, «Kannon Dance Young» երիտասարդական թատրայստերի եւ «Kannon Dance Project» խմբի զեղարվեստական ղեկավարն է... Վալերիա-Վանեն թատրերաբար վարդեսության դասեր ու վերադասարաններում դասընթացներ է անցկացնում Ռուսաստանում եւ արտերկրում, մասնակցել է թատրային փառատոների աշխարհի շահերում... 2017 թվականից նա հայ ազգային երգերի ու թատրի «Արվեստ» համայնքի հիմնադիրն ու զեղարվեստական ղեկավարն է:

Ին մամակագրությունը Վալերիայի հետ նախադես ռուսերեն էր, սակայն հրնթացս թատրվեց, որ ի սարբերություն Ռուսաստանում ծնված-մեծացած հայերի մեծ մասի, մեր Վանեն, լինելով անգամ կես հայ, սիրաթեսուն է ոչ միայն բանավոր, այլեւ գրավոր հայերենին...
-Սիրելի Վանե, նախ՝ ծնողների մասին: Վադիմ Գալուսովիչ Կաստարովը, ի թիվս այլ գործերի, հիմնել է Ռուսաստանում ամենամեծ ժամանակակից թատրի փառատոնը՝ «Open Look»-ը, Սանկտեմերուրգի Բորիս Էյֆմանի թատրի ակադեմիայի ժամանակակից թատրի բաժնի ղեկավարն է: Մայրդ՝ Նասայա Վադիմովնան, «Kannon Dance»-ի զեղարվեստական ղեկավարն է, բազմաթիվ մրցանակակիր բեմադրությունների հեղինակ: Եվ զարմանալի չէ, որ դուստրն ընտրել է նույն ուղին ...
 -Առհասարակ, ես միշտ ընտրելու հնարավորություն եմ ունեցել: Ոչ ոք եւ երբեք, մանավանդ ծնողներս, ինձ չեն ստիպել ընտրել գործունեության հենց այս ոլորտը: Բայց, մյուս կողմից, ես ծնվել եմ հենց այն ժամանակ, երբ ծնողներս նոր էին սկսում զարգացնել իրենց թիզները, եւ ես իմ ողջ մանկությունն անցկացրել եմ բացառապես թատրի սրահներում եւ երեւոթանում: Ին կյանքում մինչ օրս չի եղել մի օր առանց թատրի: Այնպես որ ես

հաճախ կասակում եմ, որ ժամանակակից թատրի հանդեպ սերն ինձ անցել է մայրական կաթի հետ միասին: Կան միզուցե սա կասակ չէ...

-Իսկ դասակարգը: Չէ՞ որ ժամանակակից թատրոնը մեզ է սիրաթեսուն դասական թատրի ժեսնիկային եւ արվեստին նաեւ:

-Բացարձակապես: Բալետի ժեսնիկական անվերադասի հիմք է բարձրակարգ թատրոլ թատրաստելու համար: Բայց կարեւոր է, որ դասակարգներին ուսումնասիրելիս ուսանողը չկարծի, որ դա շարժման միակ ձիւշ միջոցն է: Մեր օրերում եվրոպական բալետի յուրաքանչյուր խումբ իր երկացանկում անդայման ունենում է ժամանակակից թատր: Եվ ժամանակակից թատրի ժեսնիկային չսիրաթեսողին չեն ընդունի, եթե անգամ ուժեղ դասական հիմք ունենա: Անձամբ ես կարծում եմ, որ դասական կրթությանը զուգահեռ թատրոլ թատրապես մեզ է զարգանա այլ ուղղություններով, որդեսգի ընդլայնի իր հորիզոնները եւ բաց

բանելը: Բայց 2014 թվականին «Տունը, որտեղ...» վեթի երկրադունտի Սանկտեմերուրգի միության անդամները եկան թրեմիերային, իսկ ներկայացումից հետո ինձ մոտեցան լիակասար ցնծության մեջ: Նրանք սասցին, որ ի սկզբանե թերահավաս եմ եղել, բայց ներկայացումը շահ ճգրիս կերտով ու նրբորեն փոխանցել է զրի մթնոլորտը, չնայած փոխաբերականությանը եւ բեմադրության մի փոքր այլ դիդակաարին: Չեմ կարծում, որ Մարիամը թեսած լինի ինձ աշխատանք կամ լսած լինի դրա մասին, բայց ուզում եմ հավասալ, որ երբ դա թեղի ունենա, նա գոհ կմնա:

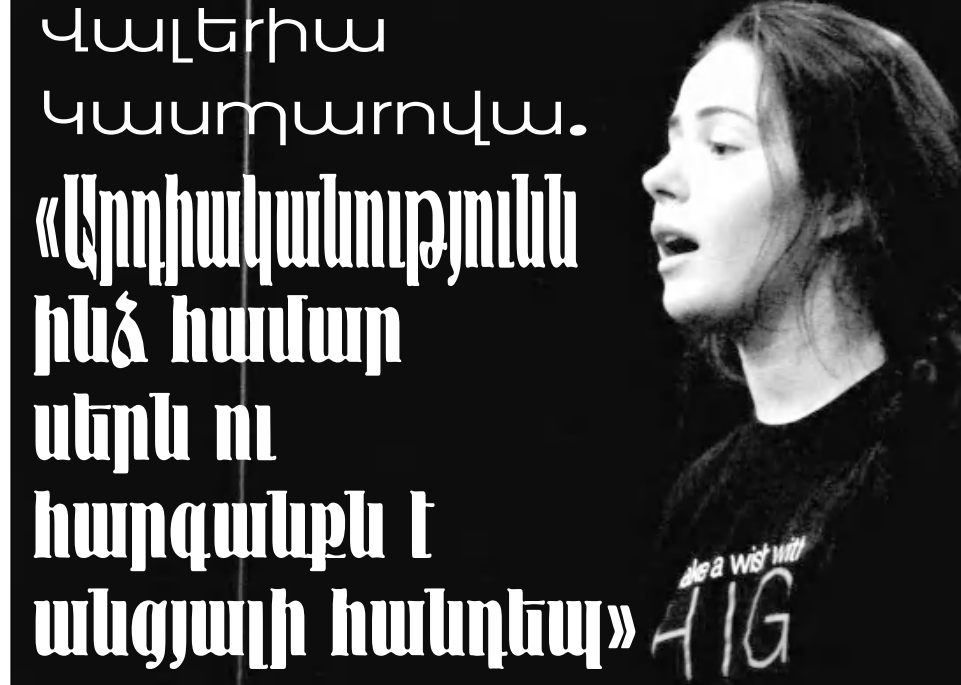
-Լինելով Հայաստանից դուրս ծնված կես հայ, կես ռուս, որքանով ես քեզ համարում հայկական մեծ ընտանիքի մի մասը:

-Ին կյանքում եղավ իմնորոշման մի դժվար թահ, երբ ես ոչ մի կերպ չէի կարողանում հասկանալ, թե ով եմ ես. «յուրային» օսարների մեջ, օսար՝ յուրայինների մեջ»: Եվ երբ գիտակցեցի, որ ես հա-

մել: Հորս ընտանիքը ազնվական է եւ երկու ծնողների կողմից հասնում է Հյուսիսային Իրան՝ հայկական հիմնադրոց Պարսկահայք գավառը: Երբ ես շահ փոքր էի, մայրս բեմադրել էր «Կոմիտասի երգերը» ներկայացումը, եւ ես մեծացա՝ լսելով դրա երաժշտությունը: Բայց ամենից մնաց մի մեղեդի, որը կարծես միշտ եղել էր ինձ մեջ: Շահ սարիներ անց իմացա, որ դա հին հայկական իշխանական թատրի մեղեդի է, եւ ես որոշեցի սովորել այն: Այն ինձ մոտ սասցվեց առաջին իսկ անգամից, կարծես ամբողջ կյանքում թարել էի: Եվ երբ այս թատրն ինձ սովորեցրած Գագիկ Գրիգորյանը հարցրեց, թե որտեղից եմ ինձ արմատները ու ես սասցի, որ մեր նախնիները ազնվականներ են Պարսկահայքից, նա մի րոդե բառացիորեն կորցրեց խոսելու ունակությունը: Պարզվեց, որ այս թատրը հենց այնտեղից է, եւ սա հենց ինձ նախնիների, նրանց իսկ դասի թատրն է: Այդժամ մեզ վերջնականապես հավասացինք արյան կանչին, մնան բան մարդ չի կարող միտումնավոր թատրեացնել...

-Ես նույնպես շահ եմ սիրում խմբով կասարել այդ չնաղ, խրոխտ, հիւրավի ազնվական «Իշխանաց թատր»... Եվ ընդհանրապես, դու մի անգամ ասել ես, որ քո ստեղծագործական կյանքում քաղաքային է եղել այն թատրը, երբ դիտեցիր հայ ավանդական երգ ու թատրի «Կարին» համայնքի ելույթը, որից հետո սկսեցիր խորությամբ ուսումնասիրել հայկական թատրը...

-Այո, ձիւշ է: Այդ օրը ես համարյա ֆիզիկապես զգացի, թե ինչպես ամբողջովին եւ անդառնալիորեն փոխվեցի: Մեր բանախոսությունը մի բան է, որը փոխանցվում է ԴՆԹ-ով եւ, համադասախանաբար, այս թատրը կասարելու զգացողությունը զսնվում է բոլորովին այլ մակարդակի վրա: Ես նույնիսկ կասեի, որ սա մի իմնաշիթ թել է, որը զսնվում է սարածությունից եւ ժամանակից

լինի ամեն ինչի առջեւ:
-Ձո առաջին խորհրդարանիկ բեմադրությունը՝ «Տունը, որտեղ...» վերնագրով, հիմնված էր երեւանցի գրող Մարիամ Պետրոսյանի մեծ սարածում զսած համանուն ռուսալեզու վեթի վրա, որը թարգմանվել է ավելի քան ասար լեզուներով: Այդ վեթում այնքան շահ հերոսներ կան, չկա ավանդական դիդակաար: Ինչպիսիքն էր այդ զարմանալի գրական ստեղծագործության հանդեպ քո խորհրդարանիկ մոտեցումը:

-Դա ինձ դեբյուտն էր որդես թատրուայց (անկեղծ ասած՝ շահ հավակնոն եւ համարձակ, նույնիսկ խենթ մի քայլ էր): Գիրն ինձ գրավեց այն իրողությամբ, որ նրա հերոսները՝ հաւանդամ երեխաները, ներկայացված են որդես իմնուրոյն, խորը եւ ստեղծագործ անհասականություններ: Հիմնական միտքն այն էր, որ նրանք ոչնչով չեն սարբերվում սովորական երեխաներից, եւ միայն նրանց հանդեպ մեր վերաբերմունքն է իսկապես խոցելի դարձնում նրանց: Ի վերջո, այդ թատրառով եմ նրանք հրաժարվում մուտք գործել իրենց խորթ արտաքին աշխարհ, որտեղ նրանց ոչ ոք չի սոլասում, եւ զսնում են իրենց աշխարհում հավերժ մնալու միջոցը: Չոհաբերության հետ կապված այս հզոր թեմայի հետ էլ կապվում էր Իզոր Սրավինսկու «Սրբազան գարունի» երաժշտությունը: Ես հերոսներին ընտրեցի՝ հենվելով թատրոլների վրա, եւ, իհարկե, փորձեցի թատրերը լրացնել այլաբանական բեմական միջոցներով (բեմազարդեր, զգեստներ, վիդեոցուցադրում)...

-Հեատրերական է, Մարիամն ինքդ դիտել է բեմադրությունը:
 -Անկեղծ ասած, ինձ էլ էր դա հեատրերում: Միշտ էլ մեծ թատրասխանավություն է մեկ այլ հեղինակի ստեղծագործությունը քո սեփական ձեւով մեկնա-

Դրվագ Վալերիա Կաստարովայի «Դեր Չոր» բեմադրությունից:

յուրի եմ, ի հայտ եկած զգացողությունը շահ ավելին էր, քան հայկական մեծ ընտանիքին թատրանելը: Ինձ մեջ հոսող առյուրը կապում է ինձ (թեկուզ անուղղակիորեն) Մաւոնցի, Նարեկացու, Կոմիտասի, Նժդեհի եւ մեր ժողովրդի այլ մեծ մտերի հետ: Եվ դրա գիտակցումն ինձ հանգեցրեց մի բոլորովին այլ մտածելակերպի: Ես հանկարծ վառ կերտով զգացի այլ երկրներում ինձ կրելիք թատրասխանավությունը Հայրենիքիս հանդեպ, եւ դա աներեւակայելի կերտով խթանող է: Դու իրավունք չունես երեսով ընկնել ցեխի մեջ, երբ թիկունումդ ունես այդպիսի դարավոր իմաստություն, ուժ ու թատրուություն:

-Հուզիչ էր... Վանե, իսկ որտեղից եմ արմատներդ: Արցախ, թե՛ Սյունիք:
 -Օյ, իրականում իմ արմատների հետ կապված մի բացարձակ անհավասարի թատրություն կա, որը չեմ կարող չթատր-

դուրս, թատրանում է մեր ազգային հիշողությունը եւ արթնացնում մարմնում իրական ոգին:
 Մեր ժամանակներում շատերը փորձում են ժամանակակից լինել՝ անտեսելով դարավոր մակարդային ժառանգությունը: Բայց արդիականությունն ինձ համար առաջին հերթին սերն ու հարգանքն է անցյալի հանդեպ: Անցյալը մերժելով՝ անհնար է դառնալ ժամանակակից:
-Կարծում եմ, որ ժողովրդական որեւէ թատրի մեջ հնարավոր է խորությամբ թափանցել միայն այն դեպքում, եթե նաեւ լավ ես սովորել սվալ ժողովրդի լեզուն:
 -Համաձայն եմ: Յուրաքանչյուր լեզու ունի իր բառի թրեզորն ու անթարգմանելի արտահայտություններ, որոնք այլ լեզվով ձիւշ չեն հնչում եւ կորցնում են իրենց նշանակությունը:

Նաիր 3ԱՆ

Շամբարիսցի կասեր՝ կոլխոզի վախճանիցը դեսը ո՞վ էր համերգ տեսած

«Մեր ճամփեի թողը ֆաղափ ասֆալտի հետ փոխիլ չեն», -ասում է Շամբարիսցին ու երեսուն տարեկան ավելի իր գյուղի հողմարտ, ասֆալտ չտեսած ճամփեով խրոխտ ֆաղափ Շամբարիսցի է կողմերին խորհուրդ են տալիս. «Պարզ մաշինով կլյաս, թե չէ մաշինո ճամփեֆին կփոխես»:

Երեսուն տարի նախագահական ու դաստիարակական ընթացիկներից առաջ բոլոր թեկնածուները խոստացել են, որ Շամբարիսցի Շամբարիսցի սանոդ, այսպես կոչված, Սարի ճամփան նորոգելու եւ ասֆալտադրելու են, իբր միջ-համայնային ճանապարհների ասֆալտադրումը եւս ներառված է իրենց նախընտրական ծրագրերում: Բոլորը խաբել են ու Շամբարիսցուն մենակ թողել իր ֆարուհանդ ճանապարհներին, թուրքի կրակի բերանին: Շամբարիսցին սահման է դրահում, իր սնից օրական երեք-չորս կմ ֆանդված ճամփեով ոտով գնում, հասնում իր հողը, իր դաշտը, որ մշակի, սոված չճնա:

Տավուռ ասելով՝ հասկանում ենք Իջեւանն ու Շամբարիսցին: Իջեւանը Երեւանին ավելի մոտ է, հետեւաբար, ֆաղափացիների, դաստիարակների ոտն ալմետը ավելի հաճախ ու արագ է հասնում, իսկ Տավուռ աշխարհի Շամբարիսցյան հասկածը, որդես կանոն, մոռացության մասնաված է եղել միտ: Միայն ժամանակ առ ժամանակ սահմանամերձ գյուղերի անուններն են լրացվական ծառայությունները հիշել, երբ թուրք դիվերսիոն գործողություն է կատարել կամ կրակ բացել մեր դիրքերի ուղղությամբ: Դեռևս որ իրավիճակը հանդարտվել է, Շամբարիսցի գյուղերը դարձյալ անուշադրության են մասնավել:

Գյուղերում հազարից մեկը կիսի, թե վերջին անգամ որ բարձրասիճան դաստիարակ է այցելել իրենց: Եթե եկել են, ադա փայլեցրած կոճիկներով, կոսյունով, մի ֆանի վայրկյանով «ծիկ» են արել, կարմիր ժադավեն կտրել, նկարվել ու իրենց մեքենաների ցարասյունով հետեւներից փոշու ամոթ բարձրացնելով՝ կայծակնային արագությամբ հեռացել, ինչ-դեռ կիտեռանային բորոնների կղզուց: Դեռեւս թողել են չարֆա, աշխատասեր, հողն իր ֆրիմով ջրող, աշխարհն իր հուճորով ու անուշ բարբառով լցնող Շամբարիսցուն: Ինչ ճիտն է ճիտն՝ Շամբարիսցի կանայք բոլոր դաստիարակների հետեւից ձեռքի հինգ մասներով չանչ են անում ու ցածրաձայն մոնոնոն. «Վեչմի-գաճ սյառնաս, մթան ինչի՞ հետի եկար-ֆյանցիր»:

Եկավ 2020-ի հուլիսը: Ադրբեջանցիները մարտական գործողություններ ձեռնարկեցին Շամբարիսցի ուղղությամբ, ռմբակոծեցին խաղաղ գյուղերը: Մեկ արագ թեւած լարված իրավիճակը գրեթե հանգեցնում էր լայնածավալ դաշտ-

րագմի: Թիկունում անտասելիորեն Շամբարիսցի գյուղերի անուններն սկսեցին հաճախակի հնչեցնել՝ որդես ֆաջ, համարձակ, հերոս բնակավայրեր, սահմանադաշտ համայններ, իսկ Շամբարիսցիներին ձոնված բանաստեղծությունները, հիացմունքի խոսքերը, հուզառաս ելույթներն իրար հետք չէին տալիս: Լրացվածիցները սկսեցին մարտնչական մրցավազը դեռի Շամբարիսցյան գյուղեր: Դանկարձ բոլոր հին ու նոր դաստիարակներին սկսեց հետաքրքրել, թե ինչ-դեռ են ադորում գյուղացիները, ինչ խոհեր ու մտածողություններ ունեն, ինչ են զգում թուրքերի ամենօրյա տեսադասում ադրելով: Սոցցանցերում բոլորն սկսեցին ֆաջալերել նրանց, ասերը սկսեցին ֆչփո-րել իրենց գեները՝ միզուց բախի բերմամբ Շամբարիսցի ֆեռակին կամ սանիկ ունեցած լինեն: Իսկ Շամբարիսցյան բնաշխարհի, խոնարհված եկեղեցիների

ու մասունների լուսանկարները հազված ռոդերների ընթացում հեղեղեցին ամբողջ համացանցը՝ վերնագրերում՝ «Իմ անկրկնելի Տավուռ... իմ սեր, Տավուռ... իմ հեֆաթ, Տավուռ»:

Շաս չանցած՝ հանկարծ հիշեցին, որ հազար տարի կլինի՝ Տավուռում մշակութային ոչ մի միջոցառում չի եղել, այնտեղ ոչ թատրոն կա, ոչ համերգ է լինում, ոչ փառասուն:

Այո՛, հարգելիներս, ոչ թե տավուրցի, այլ Շամբարիսցի երիտասարդներից ասերն իրենց կյանքում թատրոն ու կինոէկրան չեն տեսել, չգիտեն՝ օդերան ինչ է, որով-հետեւ Շամբարիսցյան գյուղերը Իջեւանից աս ավելի հեռու են, եւ միջեւ հուլիսյան մարտերը, Տավուռ ասելով՝ բոլորը նկատեցին ունեցել Իջեւանը, բայց ոչ երբեք Շամբարիսցին: Իսկ իրական տղավորությամբ՝ Շամբարիսցի կարծես ԳԳ ֆալսեգի վրա չլինել է:

Այո՛, հարգելիներս, Շամբարիսցի կանայք ու տղամարդիկ վերջին անգամ սովորեցին ժամանակ են համերգ ու թատրոն տեսել, երբ իրենց գյուղի մշակութային տունը դեռ դաշտ ու սանիֆ ուներ, ու ֆաղափց, ցրվեցնումից ստեղծագործական խմբեր էին գալիս՝ Շամբարիսցի կոլխոզացիներին, ծխախոտագործներին մշակութային հետ հարողակցելու:

Դուրսյան ռազմական գործողությունները չլինեցին, ոչ ոք չէր էլ հիշի, որ Դաստիարակի հյուսիս-արեւելյան Շամբարիսցի կա, Բերդ ֆաղափ կա: Դեռի Տավուռի մարզ մեր մշակութային հայացքը ձգվում է մինչեւ Դիլիջան, ցրջայցերն էլ՝ մինչեւ Իջեւան: Ինչդեռ ասում են, տավուրյան հարթանակը Շամբարիսցի վրա մեղք ֆուց, ֆաղափացրեց: Սկիզբ առավ «Թիկունում՝ մշակութային» նախագիծը, որի ցրջանակում Բերդում իրար հետեւից մի ֆանի համերգ կազմակերպվեց: «Ֆրեսկո» արդի արվեստի եւ կինոյի փառասունը մեկնարկեց հենց Բերդում՝ բացօթյա համերգով: Ո՞վ էր տեսել, որ «Բերդ» անսամբլը Տավուռում ելույթ ունենա: Դանից առաջ ջազմեն Վահագն Դաստիարակյանը համերգային երեկոյով հանդես էր եկել նույն Բերդում: Մի ֆանի օր առաջ էլ «Երեւանյան հեռանկարներ» փառասունը դասական երաժշտության համերգ ունեցավ այնտեղ: Թավուրյակահար, ԳԳ վասակավոր արիստ Երեւան Դաստիարակյանը Բերդի «Սորաններ» դեմսրոդարկում ելույթ ունեցավ Դաստիարակի ֆիլիարմոնիկ նվագախմբի ամբողջական կազմի հետ:

Շամբարիսցի, Շամբարիսցի, ի՞նչ փոխվեց հանկարծ, ինչդեռ ֆաղափացար, թանկ ու հարազատ դարձար. մինչ հուլիսյան մարտերը՝ անգամ լարային ֆառայակ, մի մեքենայից, մի կիթառահար չէր զնում այնտեղ: Իսկ հիմա օդերան են երգում, Զայկովսկի, Արամ Խաչատրյան են նվագում:

Իհարկե, զովելի է, ուրախալի է, ցնցող է, հիացմունքի արժանի է, որ թեկուզ մի ֆանի տասնամյակ անց վերջապես սառույցը հալվեց, վերջապես Երեւանում հիշեցին, որ Շամբարիսցում մարդիկ են ադորում, որոնք նույնպես կրթվելու, մշակութային ադրելու, ուսադրության արժանանալու իրավունք ունեն: Գովելի է, որ վերջապես մշակութային ուզում են ադակեցնումացնել, որ վերջապես մշակութային հազարումի միջոցառումներից երեսուն տարեկանիցներից բացի, մարզաբնակներին էլ են մարդասեղ դնում, բայց եկեք անկեղծ լինենք՝ եթե չլինեին հուլիսյան մարտական գործողությունները, դուք Բերդում համերգ կազմակերպողը, Երեւանից Շամբարիսցի 200 կմ ֆիլիարմոնիկ նվագախումբ տանողը չէիք:

➔6 Դայերենը բառացիորեն հագեցած է ման ասույթներով եւ արտահայտություններով, եւ աշխարհի ոչ մի լեզու չի կարող փոխանցել դրանց իրական գեղեցկությունն ու օգեղությունը: Բացի այդ, եթե արդեն սկսել ես ուսումնասիրել ժողովրդի արժանուն ու երաժշտությունը, ինչդեռ կարող ես անտեսել նրա ձայնը:

«Թե՛ մայրիկդ, թե՛ դու բեմադրել եֆ հայկական թեմաներով ներկայացումներ եւ դարային համարներ: Ինձ աս է դուր գալիս Կոմիտասի երգի հիման վրա ֆո բեմադրած «Դորովելը» («Ռանչդարի երգը»): Խնդրում եմ դաստիարակական բեմադրություններդ, ինչդեռ նաեւ «Արալեզ» դարախմբի ոճի մասին:

- 2000-ականներին մայրս, ոգեւեցված Դաստիարակով, բեմադրեց «Կոմիտասի եր-

Վալերիա Կաստարովա

գերը» ներկայացումը, որը 2008-ին առաջադրվեց «Ոսկե դիմակ» անվանակարգում ու բարձր գնահատվեց ռուս եւ արտասահմանցի հանդիսատեսի կողմից: Դրանից հետո մենք միասին աշխատեցինք (ես՝ որդես դարող եւ օգնական) այնպիսի հայկական բեմադրությունների վրա, ինչդեռ իմ են «Արարաի հայտնությունները», «Եսյուներ Դաստիարակի մասին», «1915» եւ այլն: Չեմ թվարկի իմ հայկական բեմադրությունները, դրանք աս են: Ինչ վերաբերում է «Արալեզ» համույթին ու նրա ոճին, ադա ամեն ինչ բավական դրոգայիկ է. էթնիկ հայկական դարերն իրենց մաֆուր տեսով, ինչդեռ «Կարին» համույթում: Մեր համույթը ստեղծվել է՝ մդատակ ունենալով հայրե-

նի հողից հեռու ադորող հայ երիտասարդներին հնարավորություն տալ զգալու հայրենիք մեր նախնիների դարերի միջոցով: Ինչդեռ ասում է իմ ավագ ընկեր եւ ուսուցիչ Գագիկ Գիմոսյանը. «Մենք դարադադես դարեր չենք սովորեցնում: Մենք հայ լինելու հդարտությունը վերադարձնում ենք հային»:

«Կոմիտաս ի՞նչ ես անում այսօր, եւ գործիդ մեջ ի՞նչ տեղ են զրավում հայկական դարերը:

- Այս դարին ես ավելի բարձր մդատակ ունեմ. ես զարգացնում եմ իմ սեփական դարային ոճը եւ լեզուն՝ հիմնվելով հենց հայկական ավանդական դարերի վրա: Այսօր ժամանակակից դարի Մեֆան Իսրայելն է: Իսկ ինչդեռ:

Ջանի որ տեղացի դարուսույցները զեկ են արժանանում իրենց յուրահատուկ լեզուն, որը ժամանակակից է, բայց միեւնույն ժամանակ ունի վառ ազգային գունավորում: Եվ ես ինձ հարց սվեցի՝ ինչդեռ Դաստիարակ չի կարող նույնը անել: Գտնել ժամանակակից դարի յուրահատուկ, ոչ մի բանի չնմանվող լեզուն: Սա այժմ իմ գլխավոր խնդիրն է: Եվ ես արդեն ընթացի մեջ եմ: Բառացիորեն անցյալ տարվա մարտին ես ստեղծեցի «Ջայներ» ներկայացումը, որն ամբողջովին հիմնված է հայ ավանդական դարերի վրա՝ ժամանակակից մեկնաբանությամբ: Եվ այն մեծ հաջողություն ունեցավ ինչդեռ Ռուսաստանում, այնդեռ էլ արտերկրում: Այնդեռ որ, ունեմ բազում անելիքներ, նոր զարգացումներ ու երազանքներ, եւ փորձում եմ հետամուտ լինել դրանց՝ անկախ ամեն ինչից...

ՏԻՊՈՎ ԵԿԿԵՍԻԱԿԱՆ

Փարիզ

Սա Կովկասում էթնոգրամանային նվազ ծանոթ փոքրամասնություններից է: Ծագում առած Միջագետքից, որտեղ ծաղկուն ֆաղափարություն են ունեցել, ասորիները առաջին ժողովուրդներից են եղել Բրիտանիայում ընդունող: Նրանց սեռականազորը սերտորեն միախառնված է եղել հայերի հետ, որոնց կողմից եղբայրաբար աղյուր են մեր թվարկության առաջին հազարամյակից ի վեր: Դարերի ընթացում հայերն ու ասորիները միասին աղյուր են Պարսկաստանում եւ Օսմանյան կայսրության մեջ: Միասին՝ նրանք հալածվել են: Այսօր Հայաստանում ասորիները մի բուռ են կազմում՝ կառչած իրենց լեզվին եւ բազմահազարամյա ազգային ժառանգությանը:

Երեւանից մեկնելով միկրոպոլիսը լինում է մայրաքաղաքի արվարձանները դեղի Նախիջեւան սանոկ եւ Արարատի գոյապահ ընթացող մայրուղով: Ուղեւորները, մեծամասամբ սարիֆոս մարդիկ, գնում են այցելելու իրենց մեծավորներին՝ միասին նստելու Նոր սարին: Մի կես ժամից հետո հասնում են մայրական Քոյլասար եւ այժմ, 1949-ից ի վեր, բուլղարացի կոմունիստ մի հեռուստանում վերանվանված Դիմիտրով գյուղ: Ծանաղարհից մի ֆանի սասնյակ մեք հեռու ուսարություն է գրավում մի եկեղեցի: Գմբեթը ոչինչ չունի հայկական եկեղեցիներին նմանվող: Այս գյուղի բնակիչների մեկ-երրորդը ասորիներ են, մոտավորապես 700 տուն, որոնք խոսում են արդի արամեերեն՝ 2000 տարի առաջ Քրիստոսի խոսած լեզուն:

Սոս 60 տարեկան, կլոր, գվարթ դեմքով եղիկ Գեւորգեսովը մեզ ջերմորեն դիմավորում է իր սանը: Նրա ազգանունը ռուսացվել է, ինչպես ազգակիցների մեծ մասինը Հայաստանում եւ մայրական խորհրդային մյուս երկրներում: Խոհանոցում բազմազբաղ նրա կինը՝ Աննան, գյուղի դրոշմում դասավանդում է սուրեթ լեզուն (արդի արամեերենի արեւելյան տարբերակը): «Մեր մայրաքաղաքը Ուրմիայից են՝ Իրանից. նրանք Հայաստան են եկել 1820 թ. ռուս-թարսկական դաշտագրի ժամանակ: Ռուսները նրանց ասել են, որ չենք այնտեղ, այլապես նրանց կկոտորեն: Մերոնք ուղղափառություն են ընդունել եւ կառուցել են այս գյուղի եկեղեցին»: Եկեղեցին է-դիկի սնից մի ֆանի մեք է հեռու, կոչվում է Սուրբ Կիրիլ-Սուրբ Յուլյա, կառուցված 1840-ին եւ մաս է կազմում Ռուս ուղղափառ եկեղեցուն: Սակայն դեռեւս դասավանդում է ասորական առանձնահատկությունը, ինչպես վկայում են արձանագրությունները եկեղեցու սրբապատկերների ու դռան վրա: Ասորի մի այլ ընտանիքի հետ եղիկը դասավանդում է եկեղեցին: «Սովետները մեզ թույլ չսվեցին եկեղեցին վերանորոգել. նրանք ֆանդեցին, իսկ մենք գաղսնի վերակառուցեցինք այն նոր տարածք ֆարերով: Դա 70-ականների վերջերին էր», հիշում է եղիկը: Ամեն կիրակի դասարագ է մատուցվում այստեղ հայկական ծագումով ուղղափառ մի ֆահանայի կողմից:

Վովան, նրա գարմիկը, միանում է մեզ: Նրա աղջկը աղյուր է Եվեդիայում իր ասորի անունով հետ: «Դրոշում մենք ֆիչ-ժառ իրավում ունենք օրական մեկ ժամ սուրեթ լեզուն դասավանդել՝ ֆակուլտատի հիմունքներով: Դա ֆիչ է, սակայն դեք է ընդգծել, որ Հայաստանում առաջին երկիրն է, որն արտոնել է մեր լեզուն դասավանդել հանրային կրթությանը», ասում է նա: Եղիկը, որ թուրքական է անցել ներքին գործերի մայրաքա-

րությունից, օղու բաժակը ձեռքին՝ շարունակում է. «Միայն Հայաստանում կարող ես նախարարության կողմից տղազրված ասորական դասագիրք գտնել»:

Դա այս համայնքի առանձնահատկություններից է՝ Եվեդիայում աղյուր ասորիներին հակառակ, թեւս այդ երկիրը հանդիսանում է ասորական ամենամեծ համայնք ունեցող Եվրոպայում, սուրեթ լեզուն այնտեղ դասավանդվում է միայն մասնավոր դրոշումներում: «Հայաստանում մենք ունենք մաւե դասագրքով, որի կինն է ասորի»: Վովան ծիծաղում է. «Ի՞նչ կարող է նա անել մենակ»: Լուսություն: «Մենք համագյուղացի հայերի հետ աղյուր ենք եղբայրաբար, նրանցից ժառանգում ենք ասորերեն», բացականչում է Եղիկը, որ դասում է խառն ամուսնությունների թվի աճի մասին:

Հայերն ու ասորիները ժառ երկար համատեղ դասություն ունեն, որի մասին դեք է գրվի դեք: Եղիկը դասում է մեզ Չորավար Անդրանիկի եւ Աղա Պետրոսի՝ նրա նույն ձակասագիրք ունեցած գի-

Հայաստանի ասորիները. վսանգված ժողովուրդ

Ֆրանսահայկական France Arme'ni ամսագրի 2020 մարտի համարից բարձրանաբար եւ աննսան կրճատումներով ընթերցողների ուսարությանն ենք հանձնում այս ուսարագը հողվածը, որը Հայաստանում աղյուր ասորական համայնքին միկրված բացառիկ նյութերից է: Մեր մամուլն ու լրագրողները, ներառյալ մեր թերթը, սովորություն չունեն հետաքրքրելու հայաստանաբնակ ազգային փոքրամասնությունների վիճակով, եւ, ըստ երեւոյթին, դրսից եկած լրագրող էր դեք լինել ուսունմասիւրելու այդ փոքրամասնություններից մեկի՝ ասորիների կյանքն ու դժվարությունները: Թերեւս ավելորդ է ասել, որ հողվածի հեղինակը սոսկ լրագրող չէ, այլ ֆաջահունուս արեւելագետ-հայագետ, որի հրատարակած գրերին ու հողվածներին վաղուց է ծանոթ «Ազգ»-ի մշակական ընթերցողը:

Այս օրերին, երբ Սիւրյուտի գործերով ՀՀ վարչապետի հանձնակատար Չարեհ Սիւնայանի թերեւ ձեռքով, ավելի ճիշտ՝ լեզվով, այսպես կոչված «ասորական» թեման ժառանգության մեջ մնալ, Ս. Եկավյանի այս հողվածը իր ձանաչողական բնույթով սսանում է նաեւ այլ իմաստ. Լիբանանի ասորիներին «սինթեզելու» մղասակով Հայաստան հրավիրելու Սիւնայանի կոչը ավելի ֆան անհեթեթ էր ոչ թե այն դասճանով, որ նրանք բաղձալի չեն մեր երկրում, այլ՝ ցույց էր տալիս հանձնակատարի անտեղյակ լինելը Հայաստանում արդեն երկու դար բնակվող ասորական համայնքի անօգնական վիճակից, նրա ազգային, կրթական ու մշակութային խնդիրներից, որոնք, մեղմ ասած, գրավիչ չեն դարձնում մեր երկիրը Լիբանանում թե այլուր ցիրուցան եղած ասորական համայնքների համար:

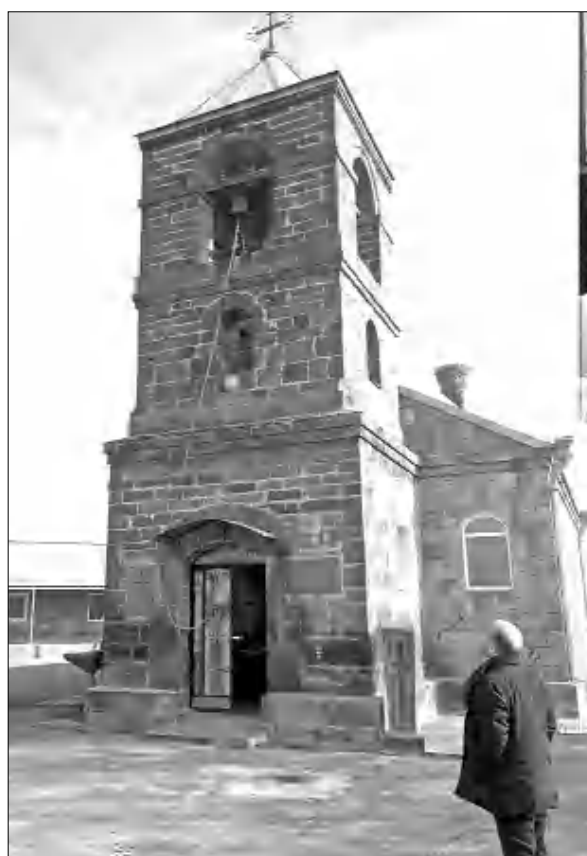
«Ազգ»

նակցի մասին: Խոսում է նաեւ Անդրանիկի մոյգի մասին, որը միկրվել էր ասորի մի ընկերոջ կողմից:

Մյուս կողմից, սահմանագիծը ժառ մոտ է եւ դասահում է, որ մեր բարեկամները մերթընդմերթ լսեն թռչող փամփուլների սուլոցը. ասորիները տարբերություն չեն դնում թուրքերի եւ ֆրդերի, նրանց դաժան ժառանգորդների միջեւ: Այս գյուղացիներն այլեւս հայրենիք չունեն. Ասորեստանը սրված է ֆարեգի վրայից ցեղասպան թուրք եւ ֆուրդ, նաեւ Իրաքի իսլամությունների կողմից: Նրանց համար Հայաստանը ավելին է, ֆան աղասսան սված երկիր, այն կարծես իրենց երկիրն է:

Եթե վերադրողներից մի բուռ դեռեւս աղյուր է մայրաքաղաքի հողերի վրա՝ Իրաքի հյուսիսում, Սիրիայի հյուսիս-արեւելում եւ Իրանի հյուսիսային կողմերում, աղա այս ժողովրդի մեծամասնությունը բնակվում է սիւրյուտում: Հյուսիսային Ամերիկայում ու Եվեդիայում բնակվող իրենց բարեկամները երբեմն այցելում են Հայաստանի իրենց հարազատներին եւ, միաժամանակ, օգսվում բժշկական տուրիզմի այստեղի գնային առավելություններից:

Եղիկը խոսում, բայց չի կարող կարդալ սուրեթ լեզուն: «Այն ժամանակներին մենք վայելում էինք մեր դասասուրեթները եւ մեծ բան չսովորեցինք», ասում է նա եւ հիշում, որ իրենց եկեղեցու դասարանը Մար Գեւորգիսը հողվածը եւ

Դիմիտրով գյուղի Ս. Կիրիլ-Ս. Յուլյա եկեղեցին:

մանավանդ Վերին Դվին (Դվին Այսոր), որտեղ գտնվում է Սուրբ Թովմաս եկեղեցին: Ասորիների ներկայությունը Հայաստանում սկսվում է 1826-1828 թթ.ի ռուս-թարսկական դաշտագրի օրերից, երբ կնվեց Թյուրքմենչայի դաշմանագիրը, որը դաստնականացրեց ընդարձակ տարածքների կորուստը հողուս Ռուսական կայսրության (Երեւանի եւ Նախիջեւանի խանություններ): Ռուսները էթնոգրամանային որոշ խմբավորումների կոչ արեցին գաղթել իրենց կայսրություն: Երջանի ասորիները Սալմասից եւ Ուրմիա լճի արեւելից՝ ընդունեցին հրավերը: Նրանց մի մասը ուղղափառությունն ընդունեց: 1915-ի Ցեղասպանության թոհուրոհի մեջ Թուրքիայի հարավ-արեւելից (Հաֆաի մահանգ) Իրանի վրայով ասորի բռնագաղթվածների նորանոր ալիքներ աղասսան գտան Հայաստանում: Այս ժողովրդի ոչնչացումը 1915 թ. ցեղասպանության

դասնագրության դեռեւս չբացահայտված մասն է կազմում: Այնինչ այդ մոռացումը ֆրիսոնյա երկու ժողովուրդների ձակասագրի նույնության առանցքն է կազմում, խորադեւս ներխուսված միմյանց հետ տառադանի մեջ:

Ասորի փայտասականների հետնորդները հիմնականում գյուղատնտեսությամբ են զբաղվում: Նրանց թվաքանակը Խ. Միության կազմաֆանդումից ի վեր չի դարդարում նվազել: Նրանց մոտավորապես մեկ-երրորդը հետնորդներ են Հայ եկեղեցու, ռուրջ 20 տուրք՝ Ռուս ուղղափառ եկեղեցու: Մնացյալը հավասարիմ է Ասորական առաքելական եկեղեցուն, որը 2000 թ.ից ի վեր փորձում է ոսֆի կանգնել Հայաստանում եւ մայրական խորհրդային այլ երկրներում: Այն հանդիսանում է աշխարհում ամենահին ֆրիսոնեական եկեղեցիներից մեկը, ֆրիսոնությունն ընդունած Թովմաս առաքյալի կողմից: Ծաս վաղուց ասորական եկեղեցին դավանում է նեստրականությունը, միակ բանը՝ որը չի հանրնկում Հայ եկեղեցու դավանանքին: Իրաքի Զուրդիսանի Դոհուկ-Էրբիլի թեմի առաջնորդը հողեւոր դասախանասուն է Հայաստանում եւ մայրական Խ. Միության այլ երկրներում աղյուր ասորիների: Իրաքի մայրական հողեւոր առաջնորդը այժմ 121-րդ դասարան է Ասորի եկեղեցու եւ կոչվում է Մար Գեւորգիս 3-րդ: Նա, ինչպես ասվեց, բազմիցս հողվական այցով գտնվել է Հայաստանում: Վերին Դվինում ասորիները հիմնել են երկու եկեղեցի՝ Շարա, որը ասորական առաքելական է, եւ Մարեզը, որը ուղղափառ եկեղեցուն է դասկանում:

Եկեղեցին՝ բռնագրավված, ձուլումը՝ դարսաղրված

Եթե համայնքային դասախանասունները ձեռնդաի են մնում հայկական իսլամություններին ֆննդատելուց, Դիմիտրովի ասորիները 2007 թ.ից դայրաում են վերաքրանալու Մար Մարիամ եկեղեցուն, որի բանալիները բռնագրավվել են հայր Միքայել Նուրիջանյանի կողմից, որը հարեւան Միջյան գյուղի հողեւոր հողիկն է: Պատճառը. 1868 թ.ին հիմնված այդ եկեղեցին, ըստ նրանց, դասկանել է Հայ եկեղեցուն, թեւս դա ոչ մի տեղ չի գրանցվել: 1937-ին սովետների կողմից այդ եկեղեցուն աշխատող ասորի վերջին ֆահանայի սղանությունից հետո այնտեղ ոչ մի ան-

Հայաստանը. փոխարինող հայրենիք

Հայաստանի ասորիները Անդրկովկասի ֆիչ ձանաչված փոքրամասնություններից են: 2001 թ.ի մարդահամարի սվյալներով, էթնոլեզվական այս փոքրիկ համայնքը դաստնամդես բողկացած է եղել 3409 անդամից: Նրանք տեղաբաշխված են Երեւանում, Նոր Արագետում, Արմավիրի մարզում, Արգնի փոքրիկ գյուղում, որտեղ գտնվում է նրանց Մար Միրիամ եկեղեցին, եւ Արարատի մարզի երկու գյուղերում՝ Դիմիտրով եւ

զան մասնաճյուղի մասնաճյուղի վրա կապակցվել է հասարակական կազմակերպությունների դաշնությունը այս կապակցությամբ դիմում է ներկայացրել Մայր աթոռ Ար. Էջմիածին՝ իր ունեցվածքը հետ ստանալու համար եւ առաջարկել է հայ, ասորի եւ օսար լատինականների կազմված ֆննիչ հանձնաժողով ստեղծել: Սակայն կաթողիկոսարանից ընդառաջում չի եղել:

«Զեն ուզում հանձնաժողով կազմել, ֆննիչի հսակ գիտեն, որ դա ասորական եկեղեցի է...», ասում է **Իրինա Սոկրատյան**ը, որը լատինական կազմակերպության 2007 թ.ին ասորական «Հայաթա» դաշնության նախագահ եւ ճարտարագիտական համալսարանի դասախոս Իրինա Սոկրատյանի հետ ժամանակում ենք Գարեգին Նժդեհի հողատարակի վրա գտնվող մի սրճարանում: Պայմարի բովում իրավաբան դարձած իրենք վստահեցնում, է որ սեռակցություն է ունեցել իտալականությունների եւ հասարակական կազմակերպությունների հետ: Նա աղաքցյունները փաստաթղթավորել է դասարան ներկայացնելու համար: Եթե երկար ձգձգվի՝ նա դասարան է ասորական սիյուռիստ փոխանցել իր դասը, ինչը, նրա կարծիքով, էքնիկական վեճի կարող է վերածվել: «Զեն ցանկանում մեր սիյուռիստ առաջ մթազնել Հայաստանի դասկերը, սակայն ուզում են դասարանները իմ համայնքի իրավունքները, որոնք թողնվել են Ասորական Արեւելյան եկեղեցու կողմից», մանրամասնում է նա: Ծագումով Ուրմիայից, ինչպես Հայաստանի ասորիների մեծամասնությունը, նա մեծացել է Ուկրաինայում: 1997 թ.ին սեղծել է ասորի երիտասարդների «Ա-ուր» կազմակերպությունը, որը ջանում է դասարանները ասորական լեզուն ու մշակույթը եւ սոցիալական օգնություն ցույց տալ կյանքի անձուկ դայնամներից սանձահար կարիքավորներին: Ազգային ժողովին բազմիցս բողոքագրերի հեղինակ Իրինան ընդգծում է Հայաստանում 1991 թ.ից ի վեր ասորական ներկայության հսակ նվազումը: «Ասորիները մեծամասամբ ռուսախոս են, նրանցից շատերն իրենց ճեղը չեն գտնում կյանքում, հետաքար կողմնորոշված են արագադրելու», ասում է նա՝ ընդգծելով ՀՀ Ազգային ժողովի նախկին դասարանավոր Արամ Մանուկյանի անհերքելի աջակցությունը:

«1972-ին, ասորիների ջանքերի շնորհիվ, Մոսկվայից սուրեթ լեզվի երկու մասնագետներ կազմեցին հասուկ դասագրեր, որոնք սարածվեցին Միության ողջ սարածում: Այնուհետեւ մենք անցանք ուսուցիչներ դասարանները գործին: Մոսկվայի համազործակցությամբ կարողացանք սուրեթը ֆակուլտետի դասավանդման առարկա դարձնել: Ռուսաստանի մայրաքաղաքից դասախոսներ եկան Հայաստան՝ ճեղը ուսուցիչներ դասարանները համար», հիշում է նա եւ աղաքությունը ասում: «Իմ ջանքերի շնորհիվ 1990-ականներին սուրեթ լեզուն ֆակուլտետի դասավանդումից վերածվեց դասարանի կարգավիճակի: Այդպես է, որ արամները սկսեց դասավանդվել Երեւանի Պուսկինի անվան ինստիտուտում՝ ռուսերենի բազայի վրա»: Հույս ունեւ, որ ասորական լեզվով հարողումներ կհեռարձակվեն Երեւանի ռադիոյով, ինչպես ֆրեյերը սովետական Երջանում: «Ոչ, ասում է նա, մենք դասարան չենք դրան: Հանձնարարություն այսօր Հանրային ռադիոն ասորերեն օրական 30 րոպեանոց հարողումներ ունի, սակայն կարճ ալիքով»:

Ներկայիս նրա գլխավոր մտահոգությունը դասարանը համայնքի արյունահոսումն է: «1991-ից առաջ ասորական ներկայությունը 5 գյուղերում 80-90 տոկոս էր, այժմ Վերին Դվինում իջել է 20-30 տոկոսի: Դա իսկական մարահարկ է, որը դիմագրավելու դասարան չենք», ասում է նա:

Նրանց համար, որոնք նախընտրել են մնալ եւ օգտագործել իրենց նախահայրերի լեզուն, առաջ է գալիս ավելի բարդ կոնստեմսում ճեղավորվելու հարցը: «Հայաստանը Եվրոպական խորհրդի Երջանակներում վավերացրել է փոխանակությունների մասին հռչակագիրը (2008): Արամներն սովորող աշակերտները, ըստ դրա, դասարան են արձանագրվել ռուսերեն լեզվի հասկածում (սեկցիա): Այդ խրականությունը նոր երեւույթ է, մեր լեզվի ուսուցման նկատմամբ ճնշումները արագացնում են ալիքի միջոցով», անհանգիստ ասում է նա:

Պահպանել լեզուն եւ ավանդույթները

Եթե ասորիները ցարական ժամանակներում սառադել են համասարած ռուսականացման ֆաղափականությունից, աղա նրանց լեզուն դասարանվել է, որոշ սարբերությամբ, խոսակցական օգտագործման մեջ: Սուրեթ լեզուն դասավանդվում է Երեւանի (Պուսկինի անվան օսար լեզուների ինստիտուտ) եւ ասորական հոծ բնակչություն ունեցող այն գյուղերում, որեղ դրոցները ռուսական

բաժին ունեն: Սա եզակի դարագա է ասորական սիյուռում, սակայն հեզգիտե ավելի սղառնալիքի ներքո: «Դիմիսրովի մեր դրոցի ճնթերը անեն ինչ անում է աշակերտներին ռուսական սեկցիա արձանագրվելուց հետ կանգնեցնելու համար», զանգասվում է սուրեթ լեզվի դասարան **Աննան**: «Որովիտե ենք ռուսական սեկցիան փակվի, աղա այլեւ ասորերենը չի դասավանդվի դրոցում: Զարգական միտում է սա աշակերտներին աղաքաղաքները եւ սեկցիան փակելու նդասակով»:

Սուրեթ լեզվի դասագրերը հարմարեցված են ռուսերեն դասավանդման մեթոդոլոգիային: Ներկայիս Հայաստանում այդ լեզուն դասավանդող 15 ուսուցիչ կա, որոնք հավաքվում են սարին մեկ անգամ: Սովետական 70 սարիների ընթացքում կրված աշխարհից՝ այս փոխանակումը

Աղից՝ Հայր Նիքադեմուսը՝ Մար Դիմիտրի Կատրիարքի հետ:

ը հանդիսացող գյուղի Մար Թումա եւ Արզնիի Սուրբ Մարիամ եկեղեցիներում: Երիտասարդ այս ֆահանան մեծացել է հեթոնրիդային ժամանակաշրջանում եւ հրաշալի է խոսում հայերեն: Հայկական բանակում ծառայել է Արցախում եւ բարձրագույն կրթություն ստացել ԵՊՀ Ասվածաբանության ֆակուլտետում, աղա Դոհուկում (Իրաք)՝ ասորական հոգեւոր սեմինարիայում: 2004-ին սարկավազ եւ 10 սարի անց ֆահանա է ձեռնարկել: Նրա համալսարանական աշխատությունները վերաբերում են Ասորական Արեւելյան եկեղեցու դոգմաներին, որոնք երկար ժամանակ համարվել են հեթոնրիդական՝ Նեստորական ուսմունքի հետեւորդության դասարանով: Անիմն մեղադրանք որը երիտասարդ ֆահանան փորձում է հերքել: Ինչպես է բնորոշում հարաբերությունները Հայ եկեղեցու հետ: «Եղբայրական, հակառակ դոգմաշիկ սարբերություններին», ասում է նա: Մենք նրա հետ չարծարեցինք Դիմիսրովի եկեղեցու բռնագրավման հարցը: Ոչ էլ համայնքի սարբեր եկեղեցիների միջեւ գոյություն ունեցող բաժանումների խնդիրը: Նիքադեմուս Յուհանաեղ լեզված է սովետական Երջանից մնացած աթեիսականության եւ երիտասարդության մոտ առկա գլոբալիզացիայի ու սղառնողականության դեմ դայմարին: Կրոնագիտական դասախոսություններն ու ամառային արձակուրդներին հավաքների կազմակերպումը կազմում են նրա օրակարգը:

Աշխարհաֆաղափական դասարաններով Վրաստանի եւ Ուկրաինայի ասորիները առանձին թեմեր են կազմել, մինչդեռ Հայաստանի ասորական եկեղեցին ենթարկվում Դոհուկի եղիսկոպոսական թեմին:

Փրանսերենից բարգմանությունը՝ Ն. ԱՎԵՏԻՐՅԱՆ

Իրինա Սոկրատյանը ասորական հավաքի ֆոնին

թյունը կորսյան սեմին՝ շատ բան չի ակնկալում բաժան-բաժան եղած եւ երկրագնդի չորս ծագերում գցված իր սիյուռից: Հազվադեպ են նվիրահավանները, եթե դրանք չեն վերաբերում Արզնու Սուրբ Մարի եկեղեցուն եւ այնտեղ գտնվող սարրական դրոցի վերանորոգությանը: Մնում է հարեւան Իրանը՝ Ռուսաստանի եւ Կովկասի ասորիների հանդիպման վայրը, որեղ անեն սարի համասարական խաղեր եւ անցկացվում, որոնց մասնակցում են Ուրմիայից եկած ասորի մեծաթիվ երիտասարդներ: Թեհրանը հյուրընկալում է նմանադեպ համասարական համաժողովներ, որոնց մասնակցում են դասարաններն ու ակտիվիստները: Այնտեղ կարելի է լսել սուրեթ լեզուն սարբեր բարբառներով ու խոսվածքներով:

Իրաքը եւ Հյուսիսային Իրանը լավ են ճանաչում հայր Նիքադեմուս Յուհանաեղին: Այս երիտասարդ ֆահանան Հայաստանում միակ անդամն է Ասորական առաքելական արեւելյան եկեղեցու: Ծնված 1988-ին, Վերին Դվինում՝ Ուրմիայից Հայաստան ճեղափոխված ընթանիքում, նա այժմ ծառայում է իր ծննդավայրում:

Ս. Կիրիլ-Ս. Յուլյա եկեղեցին՝ Ներսից:

Տոնակատարություն ասորական դպրոցում:

ՀԱԿՈՒ ԱՍԱՏՐՅԱԼ

Պրահա

Հայ ժողովրդի բարեկամների բանակը կամաց նորանուն է: Վացլավ Չեռնիից, Էվժեն Կինդլերից հետո, չեխահայության համար վերջին սարհների ամենամեծ կորուստը Դանա Մազալովայի անժամանակ մահն էր: 2020թ սեպտեմբերի 4-ին Պրահայի Վինոհրայան հիվանդանոցում 66 տարեկան հասակում կյանից հեռացավ հայ ժողովրդի նվիրյալ բարեկամը:

Հեռուսալրագրող, հրատարակախոս, իրավաբան, հայքնի մտավորական Դանա Մազալովան ծնվել էր 1954 թվականի նոյեմբերի 18-ին չեխական Օդասով քաղաքում, ուր սովորել է ավարսել էր միջնակարգ դպրոցն ու գիմնազիան: Բարձրագույն իրավաբանական կրթությունը ստացել էր Պրահայի Կարոլինյան համալսարանում:

Դանա Մազալովային թե՛ Հայաստանում, թե՛ սփյուռքում ծանոթ էին ճանաչում, թե՛ դեկավաները եւ թե՛ ֆաղափագներն ու լրագրողները, հասկալալուց նրան, ովքեր երկար տարիներ զբաղվում են Ղարաբաղի հիմնախնդրով: Ուստի դասախան կան չէ, որ Դանայի մահվան կադակցությամբ իրենց ցավակցություններն են հայքնել Արցախի նախագահ Արալի Հարությունյանը, Հայաստանի վարչադատ Նիկոլ Փաշինյանը, արտգործնախարար Զոհրաբ Մնացականյանը: «Դանա Մազալովան միշտ աչի է ընկել դրոճեսիոնալ լրագրողին բնորոշ հասկանիլներով՝ սկզբունալին դիրորոնամբ եւ անկողմնակալությամբ», - գրել է «Թվիթերի» իր էջում Արցախի նախագահը: «Նրա հարուս փասագրական ժառանգությունը մեծ հեթ է թողել Արցախի խնդրի անաչառ լուսաբանման հարցում», - գրել է «Թվիթերի» իր էջում վարչադատ Փաշինյանը: Իսկ արտգործնախարար Մնացականյանը ընդգծել է. «Նա թողեց ճեմարության եւ արդարության ֆարգչի մեծ ժառանգություն Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության անկողմնակալ եւ դրոճեսիոնալ լուսաբանման հարցում»:

Դանան բազմաթիվ անգամներ այցելել էր Հայաստան, բայց ինչդեպ դեռեւս 1998թ. «ԱԶԳ»-ին սված հարցագրուցում էր ասել, առաջին անգամ Հայաստան գնացել է դասախաբար, երբ կոմունիսական իշխանության օրն Իստանբուլի մուսի արտնագիր չի ստացել, եւ որոշել է ճամփորդել Հայաստանում, ֆանի որ գրեթե արդեն տեղեկացել էր հայկական հուարձանների մասին: Այդ ճամփորդության ընթացում արդեն զգացել է, որ խորհրդային Միությունում եւ հասկալալուց Հայաստանում ավելի ռաս ազատություն կա, ֆան այն ժամանակվա Չեխոսլովակիայում: Հեթագայում նրա այցերն ստացան մասնագիտական ուղղվածություն, երբ նա սկսեց աշխատել նախ երիտասարդական «Մլադա ֆրոնսա», աղա անկախությունից հետո՝ «Ազատ խոսք» թերթում, թղթակցել «Ռեֆլեկս» ամսագրին: Այնու-

հետեւ եղավ Սոխակի երկրաբարժը, որից հետո անցավ հայ ժողովրդին օգնելու ծագրին:

Դեռեւս 1988 թվականի դեկտեմբերյան երկրաբարժի օրերին նա ոչ միայն մի խումբ համախոհների հետ կազմակերպեց Հայաստանին սրամաղվող մարդասիրական օգնությունը, գրեց «Երկիր Արարաի ներք» վավերագրական ֆիլմի սցենար-

ճանաղարիով, ինչդեպ Եվրոպական Միությունն է:

«Բայց այսօր դժվար թե այդ հարցը լուծվի, որովհետեւ երկուսեթ հասցրած հարվածների տղիները դեռ թարմ են», - ասում էր Դանան դեռեւս 1998 թվականին:

Նա ռաս էր սիրում Հայաստանի բնությունը, հայկական խոհանոցն ու կոնյակը, իր հայ ընկեր-

տագրվեց ռուսական «Նիգալիսիմայա գագեթա» թերթում, մինչ օրս մնում է Ադրբեյջանի կողմից արված հիմնական փասագի հաստատումն այն իրողության, որ խոջալուի ողբերգությունը կազմակերպել էր Ադրբեյջանի ժողովրդական ճակարը:

Ինչդեպ հետագայում, արդեն «ՕՐԵՐ» ամսագրին սված հարցագրուցում նա վկայեց, որ 1992-1995 թվականներին հրատարկել է ոչ միայն Ադրբեյջանի նախկին նախագահ Մուսալիբովի հետ իր հարցագրուցը, այլև ադրբեյջանցի օղբերգու Չինգիզ Մուսաֆաեի խոջալուի իրական նկարահանումների մասին տեղեկություններ: Նրա ասելով, այն, ինչ այսօր ցուցադրում են ադրբեյջանցիները խոջալուի մասին, իրականությամբ չի համադասախանում, ֆանի որ Մուսաֆաեի նկարած ֆիլմում մերկ աղջիկներ չկային: Ինձ մի բան է հայքնի, որ խոջալուի թուրք մսխեթցիներին նկարել է միայն Չինգիզը, հետաբար այն ինչ որ այստեղ ցուցադրում են, դա լրիվ կեղծված է եւ չի համադասախանում իրականությա-

ցել Չեխիայում կազմակերպած տարբեր ձեռնարկների ընթացում՝ կոչ անելով Չեխիայի խորհրդարանին ճանաչել Հայոց ցեղատղանությունը:

Դանան ֆաջատեղակ էր նաեւ Հայաստանի ներաղափական անցուղարձին: Մեզ հետ գրուցում թե՛ Հայաստանի եւ թե՛ Չեխիայի իշխանավորներին խորհուրդ էր տալիս դասեր ֆաղել անձնական սխալներից, հետեւ Չեչիլի օրինակին, որ կարողացավ վերականգնել իր վարկը: «Մեմբ րեթե է մեր Չեչիլներին նախադասատեմբ», - ասում էր նա:

Լեռն Տեր-Պետրոսյանի հետ հարցագրուց էր վարել, որ այդ տարիներին մեծ աղմուկ հանեց: Ռոբերտ Զոչարյանի եւ Պարույր Հայրիկյանի հետ ծանոթացել էր դեռեւս 1990 թվականին, երբ նրանք եկել էին Պրահա՝ մասնակցելու հարաիա-77 յլախոհական կազմակերպության համաժողովին: Իսկ Մազալովան 1989 թվականից օգնում էր այդ կազմակերպության նախագահ Դանա Նեմցովային:

Հայաստանի Հանրադատությունը 2018 թվականին Սոխակի երկրաբարժի օրերին ցույց

Դանա Մազալովան Հայաստանի մեղալը ստանալուց հետո, 2019թ հունվար: Լուսանկարը՝ Հակոբ Ասատրյանի

Չեխուի Դանան, որ եկել էր օգնելու հայերին...

Կյանից հեռացավ հայ ժողովրդի նվիրյալը՝ չեխ լրագրող Դանա Մազալովան

րը, որը մեծ հաջողություն ունեցավ չեխական հեռուստաթերթում, այլև «Արմենիա» ակումբի հետ համատեղ կազմակերպեց երկրաբարժից հետո որք մնացած 80 հայ երեխաների հանգիստը Չեխիայում: Ինչդեպ իմն է հիշում, 15 միլիոն կրոն էին հավաքել, ինչն այն ժամանակ ռաս մեծ գումար էր: Փաստորեն Չեխոսլովակիայի 15 միլիոն բնակիչ մեկական կրոն էր փոխանցել Հայաստանի օգնության հավաքածուին: «Համեմայնդեթա, մինչեւ օրս չեխերի կողմից նման համերաշխության դրսեւորում չեն հիշում», - ասում էր նա: Հայաստանում օգնությունը բաժանելիս հանդիղել է հրաշալի մարդկանց, որոնց հետ տարիներ շարունակ ընկերություն է արել, իսկ բժիշկ Արալի Գեւորգյանը դարձել էր նրա «Մերկ Հայաստան» ֆիլմի գլխավոր հերոսը:

Դանայի ակտիվ լրագրողական գործունեությունը սկսվեց 1990-ականների սկզբին, երբ նա նսանակվեց Չեխական հեռուստատեսության սեփական թղթակից Մոսկվայում: Այդ 1-2 տարիների ընթացում նա մեկնել էր Հայաստան եւ Լեռնային Ղարաբաղ՝ լուսաբանել նորանկախ Հայաստանում տեղի ունեցող իրադարձությունները, մեկնել Արցախ եւ տեղում ծանոթացել իրավիճակին: Նա մեզ հետ գրուցում ասում էր, որ Հայաստանը ճանաչելու համար րեթե էր դասնությունը լավ իմանաս, իսկ դասնությունն ուսումնասիրելուց հետո եկել էր այն եզրակցության, որ եթե հայերի եղեռնից հետո Նյուրեմբերգ լիներ, աղա հրեաների հղղոթս չէր լինի:

Ղարաբաղյան խնդրի լուծումը նա տեսնում էր Կովկասի երկրների կոնֆեդերացիա կամ սնեստական միություն ստեղծելու

22 տարի առաջ Մազալովայի հարցագրուցը «Ազգ»-ին, 1998թ. դեկտեմբեր:

ներին ու բարեկամներին, հասկալալուց ջերմ կաղեր ուներ Երեւանում Չեխ Հովիկի հետ (վարդանդիկ Հովհաննես Հարությունյանի), իսկ Պրահայում՝ նկարիչ Տիգրան Աբրահամյանի հետ:

Դանան լինելով իրավաբան, չէր հանդուրժում նաեւ որեւէ անարդարություն, հասկալալուց իր մասնագիտական գործունեության հարցերում. երկար տարիներ դասարաններում դասողանում էր իր իրավունները:

Անցած տարիների ընթացում թե՛ չեխական մամուլում, եւ թե՛ հեռուստատեսությամբ նա շարունակեց արձածել Արցախի խնդիրը: Նրա հայքնի հարցագրուցը Ադրբեյջանի նախկին նախագահ Մուսալիբովի հետ, որը

սված աջակցության համար Դանային դարգեատեց ՀՀ արտաղաղ իրավիճակների նախարարության հորեյանական մեղալով: Այդ օրը նա ռաս լուսալալուց էր: Թեւեւ դա նրա առաջին դարգեղ չէր: Տարիներ առաջ նա Չեխիայում արժանացել էր «Լավագույն լրագրող» մրցանակին:

Դանան բնավորությամբ ուղղամիտ էր, անեն խնդրի մասին ուներ իր հսակ տեսակետը: Հետեւում էր համաշխարհային լրատվական անցուղարձին, ու թեւեւ վերջին տարիներին առողջական խնդիրներ ուներ, սակայն շարունակում էր ակտիվորեն վերլուծել հասկալալուց նախկին խորհրդային Միության տարածում՝ Ռուսաստանում ու Կովկասում տեղի ունեցող իրադարձությունները: Միում էր աշխատել գիտեային ժամերին, երբ ֆաղալը հանդարսվում էր:

Նա նաեւ ռաս համարձակ էր: Զանիցս ադրբեյջանցիներն ու թուրքերը նամակներով կամ զանգերով փորձել են ճնշել նրան, սակայն Դանան մնում էր անդրդվելի: Ինձ համար հիշարժան է հասկալալուց նրա փայլուն ելույթը Եվրոպական խորհրդարանում 2015-ի աշունամը, ուր նա խոսեց Հայ դաի կազմակերպած լումներում, եւ արժանի դասախան սվեց ադրբեյջանցիների հարձակումներին: Դանայի մասին երկար կարելի է գրել, սակայն դժվար է դասկերացնել, որ նա այլեւս մեզ հետ չէ, ֆանի որ Հայաստանի ու Արցախի համար ամենաճակատագրական դաիներին նա միշտ միացել է մեր դայալարին: Եվ դա արել է անշախախտ, առանց որեւէ ակնկալիի: Դանայի նման անձնագրի ու նվիրյալ, խիղախ ու ճեմարախոս լրագրողներ այսօր գրեթե չկան: Նա բացառիկներից էր:

Գյուղաբնակը մոլոր, ի՞նչ ասվորը՝ գլխիկոր

ԳԵՂԱՍ ԶՅՈՒՐՈՒՄՅԱՆ

Ի՞նչ երկիր ենք կառուցում մերօրյա Հայաստանում հարցն անեն մասին ու առիթով է հնչում հայաստանաբնակների շրջանում: Այստեղ անուշաբուրի ի՞նչ ասվորը են հասկալիս դրա գործադիր մարմնի ներկայացուցիչների կողմնորոշումն է. ո՞ր սանել սնեստությունը, դրա շարժիչ ճյուղերն ու ոլորները, ինչպիսի՞ հեռանկարային գործունեություն ծավալել: Կարծես մի արժանազատ բարոյ խնդիր է լուծելիքը, երբ ժայռամաները բավարար են՝ մարդկային կարողունակություն, հողա-ջրա-զերմային միջավայրի առկայություն ու այլոց արած-չարածների մասամբ թե մասնակի վերլուծություն:

Երբ այս չափորոշիչներով ենք դիտարկում ՀՀ լիարժեք կայացման դասաստիճանի գործադիր բարձրագույն մարմնի՝ կառավարության գործունեությունը, համաժխարհային զարգացումների շնորհիվ կայացած, կայուն սնեստական արդյունքներ գրանցած երկրների փորձի կիրառման նախադրյալներ չենք նկատում: Մի քանի անգամ ևս ձախ ընկնելով, վերել-ներել մայելու փորձերի ակնառեսներն ու վկաներ դառնալու կցկցուր ջանքերի ենք բախվում, երբ մի օր առաջնահերթություն է հռչակվում սեղեկազմակերպող սեխնուրդիաների ոլորտն ու ոչխարաբուծությունը, մի այլ անգամ զբոսաշրջությանը գրավիչ ժամանակակից ճանապարհներ ունենալու ու թափ արժանության ծավալների ավելացումը, մի այլ դասազայում՝ լեռնահանրային ճյուղի ու ջերմոցային բանջարաբուծության հանդեպ հոգածությունը: Ի գարնանի հայաստանյան հանրության՝ աշխարհն այս կերպ չի շարժվում, այլ առաջնահերթություն է համարվում անվտանգային խնդիրը, ռազմականին համարժեք՝ դարձնելով անվտանգությունն ու դարձնելով անվտանգությունը: Այստեղ է, որ ինչքան էլ ցանկանանք, ոչխարն ու թուզը, լույսն ու վարունգը, խաղողն ու ծիրանը, կարճաժիլն ու կաղամբը նվազագույնն են առնչվում երկրների անվտանգային խնդիրների հետ: Տնտեսագիտությունը նման դասազանքում օգտագործում է դեմոսթոկրատիկ համար ոչ աստիճանական, սրճային, թեյային արտադրությունները, առերևույթ խթանելով ու խրախուսելով դրանք, իրականում կազակադրելով այլ՝ առավել արդյունավետ ոլորտների ի հայտ գալն ու կայանալ-զարգանալը: Այնուհետև որ մեզանում այդպիսի ծրագրերը զարկ սալ թե՛ բանջարա-բոսանային մշակաբույսերի արտադրությանը, ծիրան թե՛ ելակ արտահանելը խնդիր համարելը հարկ է նման գնահատականների շրջանակում դիտարկել: Միայն այն, որ ծիրանը նույնպես կուսակցականացման ենթարկվեց, կարծես չարդարացված ակնկալիներով, հաստատում է նման գործընթացների անարդյունավետության, եթե չասենք ձախողման:

Ի՞նչ են անում այսօրիսկ իրավիճակներում, ասենք, համեմատաբար փոքր արածներով, սակավահող կամ հողազուրկ, բայց լճաճարգացած երկրները: Հավակնություն չունենալով դրանց համադարձակ վերլուծության փորձ կատարել, որը հնարավոր է նաև լրագրային էջի ծավալի դասառոտ, ասելիքը կառուցենք շարժային ֆադաբանցում հետաքրքիր հետաքրքիր դասառոտ համակարգի մի արժանազատ օրինակով: Նշենք, որ ասելիք կազմավորվեց օրեր առաջ բնակչության վայրի սուղերմարկետում հավի թարմ կրծմանի անմախաղթ թանկացման արդյունքում. կիրառման դիմաց 1300 դրամից այն հասցվեց 1750 դրամ: Ինչո՞ւ. դարձ մի դասառոտ՝ այս մասնատակի ասանակներ արտադրող թեթևարտության, որի հետևանքով աշխարհի չորս կողմերից ներկրված խոր սառեցված թռչնամսի կիրառման առաջարկվում է անգամ 470 դրամով: Չեն եղել, սակայն վստահ են, որ օրինակ զբոսաշրջացած հրեից դեմոսթոկրատիկ նման բան դասկերացնել դարձադեպ հնարավոր չէ, քանզի մեկ բնակչի հաշվով հավի մի արտադրությունը 70 կգ է, ՀՀ-ի 3-4 կո-ի դիմաց: ՀՀ տնտեսության որեւէ դասաստիճանում, որեւէ ժամանակում, անգամ նվազագույնս չի անդադարձել երկրին մտահոգող այսօրինակ հարցին, որը հիմա գերխնդիր է դարձել մոլոր գնի դասառոտ, երբ մարդիկ տեսանելիորեն աղքատացել են: Գերազարգացած մի այլ երկրում, որը հաճախ են հիշում այսօրվա ի՞նչ ասվորները, Սինգապուրում թռչնամսի արտադրության հիշատակված արժանությունը 30 կգ է: Երկիր մոլորակի թիվ 1 տնտեսությունն ունեցող ԱՄՆ-ում հավի մի արտադրությունը 1 բնակչի հաշվով 70 կգ է, սղառումը 50 կգ... Եվ հարցը՝ գուցե այստեղ է այդ երկրների կայացվածության որոշակի գաղտնիքը, որը հարկ է որ մտահոգի ՀՀ ի՞նչ ասվորներին, հնչում է բնակաբնակ: Ի դեպ, համաժխարհային գյուղատնտեսում անասնադաստիճան-բուսաբուծություն հարաբերությունը շատ հաճախ 60-40 է, ՀՀ-ում՝ հակառակը: Արդյունքում՝ գյուղաբնակը սղառվածից շատ հաճախ է ի՞նչ ասվորները սնունդից հիմնական կաթի ու մսի մթերման գները բարձրացնելու մասին, որը մոլորեցնում է ի՞նչ ասվորներին:

Տարօրինակորեն թե ցավալիորեն ՀՀ վարչապետի 100 հարցեր ընդգրկող ասուլիսներում նշված փաստերի շարքում այսօրիսկ խնդիրներն անտեսվում են, այնուհետև արտադրություններ, ինչպիսիք են կաթնասուն եւ մսասուն անասնադաստիճան ոլորտներն ընդհանրապես չեն հիշատակվում, բավարար է համարվում ինչ-որ խելացի անասնազոմերի մասին հիշատակումը, որից շարժային գյուղացին որեւէ դասկերացում չունի: Արդյունքում՝ ՀՀ վարչապետի յուրաքանչյուր հանդիպումը գյուղաբնակների հետ:

09.09.2020 թ.

Հոֆմանը մեծարում է նահատակված մտավորականներին

Այս խորագրի ներքո «Միրոսլավա Միտիթեյ» գերմանաբնակ **Սուրիել Միտիթեյ-Վալյա-Քալիսի** գրախոսականից սեղեկանում ենք, որ ամռան սկզբին Բեռլինի «Donat Verlag» հրատարակչատանը լույս է ընծայել հայ ժողովրդի մեծ բարեկամ, Օսմանյան կայսրության իրագործած ցեղասպանությունների զոհերի էկյունեմիկ հուշարձանները դասառոտելու «FOGG» ընկերության նախաձեռնող եւ «AGA»՝ ցեղասպանությունների ճանաչման եւ ժողովուրդների միջուկ փոխընթացման աշխատանքային խմբի նախագահ **Թեսա Հոֆմանի** «Todes vision» (Մահվան կամխատեսում) խորագրով հատորը, որ յուրահասուկ ձեռքով մեծարում է մեծ եղբուն նախօրյակին նահատակված հայ մտավորականներին: Այդ առաջին սարսափելի «ազդանաճան» Հոֆմանն անվանում է «elitocide» (մտավորական էլիտայի սղանություն), որին զոհ գնացին գրողներ, արվեստագետներ, բանաստեղծներ, ուսուցիչներ եւ հոգեւորականներ:

Գիրքը արդյունք է համագործակցության արհեստավարժ թարգմանիչ, գրաբարի եւ արդի հայերենի դասասու **ժիրայր Զոհարյանի** հետ, որ նախ հայերենից տղացի գերմաներենի է թարգմանել ստեղծագործությունները, իսկ հետո Հոֆմանը դրանց գաղափարային բովանդակությանը սվել է գերմանական տղեգրային վերջնական տեքստ: Ներկայացված հեղինակների դիմանկարները կատարել է **Խորեն Հակոբյանը**:

Ժողովածուն ընդգրկում է 9 արեւմտահայ հեղինակների ստեղծագործությունները, ներառյալ նրանց գործերը, ովքեր կարողացան խուսափել ցեղասպանությունից: Չափել Եսայանն, օրինակ, հետազայում զոհ գնաց խորհրդային ի՞նչ ասվորներին դաժանություններին: 1936-39-ի դեպքերը Հոֆմանը «2-րդ էլիտայի» է անվանել:

Ծաղկաբազում ենք գտել Կոմիտասի, Դ. Վարուժանի, Ռ. Սեւակի, Ռ. Ջաղարյանի, Սիմոնյանի, Տ. Չախյանի, Երուխանի, Գ. Ջոհրաթի եւ Վ. Թեմյանի արձակ գործերն ու բանաստեղծությունները:

Հատորի հրատարակման միջոցով ծագել է 2014-16 թվերին Բեռլինում եւ այլ ֆաղաբներում արդիի 24-ի առթիվ տղի ունեցած հանրային ընթերցումների շարքից: «Պա սուկ կարճ դասունների հավաքածու է, այլ տղեկի ճանադարհորդություն ծանրագույն փորձառության միջով, որը մեզ ներկայացրել է Գիրգորիս եղիսկոդոս Բալախյանն իր «Հայոց Գողգոթան» կողողային հուշագրության մեջ: Այս փոքրիկ գիտական աշխատությունը թանկարժեք գոհար է», գրում է Վալյա-Քալիսը, ավելացնելով, որ ընդհանրապես Հոֆմանի գրքերը (գերմաներեն թե անգլերեն) դարձնում են ընթերցանության գրքեր են ուսանողների համար: 2019-ին նա գերմանացիներին է ներկայացրել Հոֆմանն Թունանյանի առակներն ու հեղինակները: Նաև իր հեղինակած «Doves and Ravens» (Աղավթներ եւ Ազդաններ) վեպը, որ դասնական ակնարկ է վաղ շրջանի Իւլանդիայի մասին:

Ն. ՕՐՈՒԿՅԱՆ

Կիլիկիայի անկախության շարժումը եւ ֆաղաբական դասերը

3 Ի դեպ՝ անկախության հռչակումից հինգ արի առաջ գրած մի հողավածում արդեն Տամասյանը գրեթե հանգել էր այդ գաղափարին, իսկ նա Կիլիկյան ազգային օջախի վերացական գաղափարով արուած երազատես չէր, եւ նրա եզրահանգումները միանգամայն իրատեսական էին, համահունչ հայոց ազգային երազին եւ սեղավորվում էին հայոց դաստիարակության սրամաբանական հունի մեջ:

7. Հասակ էր, որ Կիլիկիայի անկախացումով Թուրքական հանրապետությունը կոտորակված լիտի մնար, որը մերժվեց ֆեմալականների կողմից: Իսկ նրանց հետ սիրախաղի մեջ մտած մեծ տերությունները կատարեցին իրենց ընտրությունը հոգուս թուրքերի: Կիլիկյան երազին մեծագույն վնաս հասցրեց հասկալի ֆրանսիական ի՞նչ ասվորներին երկրի մի դասկառնը: Նրանք մի կողմից բոլոր հնարավոր միջոցներով հանդարտեցնում էին հայերին, իսկ մյուս կողմից վերջիններիս թիկունքում գաղտնի բանակցում էին Մուստաֆա Զեմալի հետ: Պատմությունը ցույց սվեց, որ այն ինչ Զեմալը կատարեց զինվելով, եթե անեին հայերը, հավանաբար Կիլիկիայի ճակատագիրը բոլորովին այլ էլ կունենար: Հա-

յեր, որքան էլ հաւասային Ֆրանսիայի բարեկամությունը, սված շոյալ խոստումներին ու երաշխիքներին՝ թեկուզ դաճակցին խաբելու գնով իրենց զենքերի վառողը չոր տեղ էր դասեին, բայց ավա՛ր:

8. Միաժամանակ կասկածից դուրս է, որ սեփական ուժերին աղափինելու առումով Կիլիկիայի կորուստը դաս եղավ հայ ժողովուրդի համար: Իսկապես էլ, երբ սկսվեց Արցախի ազատագրական շարժարը՝ Կիլիկիայի դառը դասը մոռցված չէր, եւ մեր ազատամարտիկները, առանց լսելու բարեկամների եւ դաճակցիների խորհուրդները՝ զինվեցին եւ շատ արագ կազմավորվեց արդիական հայկական բանակ, որն էլ փայլուն մարտերով ազատագրեց մեր դասական հողերի մի հասկածը: Կիլիկիայի կորուստը եւ այդ կորուստի դասերը լուսավորեցին Արցախեան ազատամարտի ճանադարհը եւ մեզ առաջնորդեցին դեպի հաղթանակ: Համոզված ենք, որ դասական ընթացի գալիք շրջադարձերում եւս մեր ունեցած նախորդ կորուստների փորձը յուրակերպ դորոց եւ գրավական կղառնա աղազա հաղթանակների համար:

Լույս է տեսել ԱՐՄԱՆ ՍԱՂԱԹԵԼՅԱՆԻ «Կյանքի նյարդը» վեպը

Ներկայանալի ձեռավորմամբ գրի շաղիկին կարդում ենք, որ վեպը հիմնականում Արցախյան հերոսամարտին է նվիրված եւ ներկայացնում է «1990-ականներն ու Արցախյան դասառոտը առաջին կուրսի ուսանողի աչքերով», այսինքն՝ հուշերի ու վկայությունների հեմփի վրա ստեղծված գործ՝ «հիմնված իրական փաստերի վրա», ինչպես նշված է շնորհաթերթին հաջորդող էջերից մեկում:

342+ էջանոց գրի ռուտերեմից թարգմանությունը իրականացրել է **Անուշ Մուրադյանը**, հրատարակիչն է «Նյու Մեթ» ընկերությունը, տղագրվել է «Անտեսնոր» տղագրասանը՝ 500 օրինակով:

«Ազգ»ի գրադարանը շնորհակալությամբ է ստացել գիրքը՝ հեղինակի մակագրությամբ:

Ն. ՕՐՈՒԿՅԱՆ

«Ամրիլ» գրախանութը սեղափոխվում է նոր հասցե

Գլենդեյլի հայկական համայնքի մասվորականության, ֆաղափական գործիչների և հոգեւորականների ամենասիրելի հանդիման վայրը դարձած «Ամրիլ» գրախանութը ստիպված է եղել սեղափոխվել դեկորատիվ արվեստի կենտրոն համարվող Արամս հրապարակում զգնվող նոր և ավելի համեստ մի վայր, կարողանալ շարունակելու համար երեք-չորս տարի մոտ կեսդարյան ժառանգությունը: Այս մասին է տեղեկացնում **Աճի Դյուզդարյան-Մանուկյանը** «Միր-Սիեթթերի» էջերում նշելով, որ համավարակի մասնառով շարժումներ շարունակ մարտադիր փակ մնալուց հետո, երբ հնարավոր էր եղել բացել գրախանութը, ընկնի սեփականատերն էր այս անգամ վարձավճարի հետ կապված խնդիրներ հարուցել: Տեղափոխվելը միակ էլքն էր գոյատևելու, հաշվի առնելով, որ մի քանի գրախանութներ (Պերճ Արմենյան) արդեն իսկ փակվել են, կամ կրճատել իրենց աշխատանքային ժամերը և ծառայությունները (Սարգսյան գրախանութ):

«Ամրիլ» գրախանութի ներկայիս սնորհներն **Աննա Երեցյանը** հույս ունի, որ նոր վայրում ինքը կկարողանա գերազանց թիզները կանգուն դադարել, մասնավորապես որ հայ համայնքը ամեն զնով նեցուկ է կանգնում իրեն և չի ցանկանում, որ գրախանութը փակվի:

«Ամրիլը» «Սանսա Մոնիկա բուկվարում» հիմնվել է 1977 թվին, որդես առա-

նը, երբայրը՝ Նուբարը՝ ֆինանսական հարցերի լուրջաբանությունը: Առնույի մայրը՝ Սիրունը և մորաքույրը՝ Սեդան, օժանդակել են նրան: Գործը առաջ է գնացել և ստեղծել են իրենց սեփական տարածք: Սկսել են տարածական լուրջաբանությունը ստանալ և շուտով մատչելի դարձել գրքեր շարժանից: Այնուհետև բացել են գրախանութը, որ դարձել է հավաքատեղի: Հայրենիքում ճանաչված գրողներ ու բանաստեղծներ (Հ. Սահյան, Ս. Կապուսիկյան, Վ. Պետրոսյան և ուրիշներ) այնտեղ են անցկացրել իրենց գրքերը ստորագրելու միջոցառումները:

1984-ին Նուբարը անոթների կարծրախոսով (սկզբում) է սկսել առաջացնել և

հայտնաբերել են ֆաղցկեղ և մա եւս մահացել է անմիջապես թողնելով կնոջն ու որդուն:

«Ես ամեն ինչ գրոյից դեմ է սկսել: Բայց մեծիմաստի օգնությամբ կարողացա ոչ միայն շարունակել, այլև ընդարձակել մեր թիզները», դասնում է Աննան: Սիրունը սեփականատերն էր «Ռոսիմ» լուրջաբանության, որ զգնվում է Գլենդեյլում Կալիֆոռնիա դրոյից: Երբ գրախանութի կողմից սարածիլ ազատվեց, մենք այն վարձեցինք և լուրջաբանության մեծ զործուցությունը: Իհարկե դյուրին չէր, բայց մենք դարձանք և կարողացանք հարթախարել դժվարությունները: Հույսով են, որ այս անգամ էլ կհաղթահարենք», լուրջաբանական սրամարդությամբ շարունակում է Աննան, միայն ափսոսանք հայտնելով, որ իր մեկուկես տարեկան դուստրը չի տեսնելու իրենց մայրիկին, ընդարձակ գրասուն-լուրջաբանության, ֆանի որ ներկա վայրում գործելու է միայն գրասունը: «Բայց կարելու էր այն է, որ դուստրս եւս մեծանալու է «Ամրիլյան» ոգով: Սա հասուկ վայր է, որ գոյատևել է 43 երկար տարիներ: Ոգին և մթնոլորտը դեռ առկա են: Իսկ ամենահասկանալի անվանումն է՝ Ամրիլ, որ նշանակում է շարունակել գոյատևել: Ավելացնեն մա եւս, որ այդ գրասունն են եւս հանդիմել իմ աղաքա կնոջը», եզրափակում է ասելիքը Աննան:

Պատասխան՝ Ն. ՕՐՈՒԿՅԱՆԸ

ջին հայալեզու ամսագիրը Լուս Անջելեսում: Հարուստ Երեցյանը ստանձնել է խմբագրական աշխատանքների դաս-

1989-ին մահացել: Հարուստը ստիպված է եղել գրախանութը սեղափոխել Գլենդեյլ: Բայց ինչ անց՝ 2010-ին իր մոտ

Հայկական թեմաներ ճապոնական գիտաժողովում

կաղեմիական ֆորումի նախաձեռնությամբ և Կոբեի, Օսակայի ու Կիոտոյի համալսարանների համագործակցությամբ կայացել է «Ասիան խաչմերուկներում. համերաժխություն գիտության միջոցով» վերնագրով միջազգային առցանց գիտաժողովը:

Գիտաժողովի ենթաբաժիններից մեկը կոչվում էր «Հայերը ճապոնիայում. դասնական հեռանկարներ», որի ընթացքում կարդացվել է երեք զեկուցում անգլերենով:

«Մի հայ կին ճանապարհորդ Մեյիջի ճապոնիայում. Հեյդինե Մեյիջի-Հայկազյանի «Մի դուրս ճապոնում» (1905) գիրքը» վերնագրով զեկուցումով հանդես է եկել **Աստիկ Հովհաննիսյանը** (Հայ-ռուսական համալսարան, Երևան և ճապոնագիտության միջազգային հետազոտական կենտրոն, Կյոտո):

Երկրորդ զեկուցողն էր ճապոնիայի Օսեմոն Գակուկին համալսարանի դոկտոր, դասնաբան **Շիգեմացու Շինջին**, որն ուսումնասիրում է Ասիայում հայերի

ներկայության դասնությունը և հանդես է եկել «Հայ ծովագնաց ճանապարհորդները Կոբեի օտարերկրացիների բնակավայրում» թեմայով զեկուցմամբ:

Իսկ դասնագիտության դոկտոր **Մեյիջե Մետրոյանի** (Տոհոկու համալսարանի միջազգային մշակութային ուսումնասիրությունների կենտրոն, ճապոնիա) զեկուցման թեման էր «Հայաստանը որդես խաչմերուկ հայ փախստականների համար 20-րդ դարի սկզբին»:

Ա. Բ.

AAS-in-ASIA 2020
Asia at the Crossroads:
Solidarity through Scholarship

WELCOME MESSAGE - Dr. Yoko HAYAMI
Director CSEAS, Kyoto University

Օգոստոսի 31-ից սեպտեմբերի 4-ը ճապոնիայի Ասիական հետազոտությունների ընկերակցության ու Միջազգային ա-

Լորդ Արա Դարզին British Science Association-ի նախագահ

Բրիտանահայ ճանաչված բժիշկ լորդ Արա Դարզին սեպտեմբերի 1-ից ստանձնել է բրիտանական գիտական ասոցիացիայի՝ British Science Association-ի (BSA) նախագահի դասնությունը: Պրոֆեսոր Դարզին, որ մասնագիտական տարբեր ինստիտուտներ է դեկավարում Լոնդոնի կայսերական լուրջում և ճանաչված է վիրաբուժական նորարար մեթոդների հեղինակմամբ ու կիրառմամբ, ստանձնելով բրիտանական գիտական ասոցիացիայի նախագահի դասնությունն ասել է, թե շատ զգացված է, որ իրենց իրեն է վստահվել դասնություն այն ժամանակ, երբ առողջապահությունը և գիտական նորարարությունը հանրության, մեդիայի և ֆաղափական օրակարգի առաջնայնությունն ունեն:

ԱՆ. ՀՈՒՍԵՓՅԱՆ

Քառասունքի հոգեհանգիստ
նվիրված՝
Բեյրութի դայթյունի զոհերի հիշատակին
կազմակերպությամբ՝
ՌԱԿ Կենտրոնական վարչության և ՌԱԿ Լիբանանի Շրջանային վարչության
Տեղի կունենա՝
Շաբաթ 12 սեպտ. 2020-ին, ժամը 11-ին, Երևանի Սուրբ Սարգիս առաջնորդանիս եկեղեցում (Ռ. Իսրայելյան փողոց, 21):

Ճավակցություն

Ուսացումով տեղեկացանք, որ ընթացիկ ամսվա սկզբում մահկանացուն է կնել «Ազգ»ի նախկին աշխատակից, 1995-1996 թթ.ին մեր խմբագրության ֆարսուղար, այնուհետև ՀՀ Սահմանադրական դասարանի ֆարսուղարական բաժնի վարիչ **Սամվել Դիլանյանը**:
Խմբագրությունս ցավակցում է հանգուցյալի հարազաններին և միտս հիշում լուրջ, ազնիվ ու դարկեց մարդու նրա կերպարը:

Ճավակցություն

Խմբագրությունս ցավակցում է Հայաստանում Լիբանանի դետաղության հյուղադասական ծառայության դեմ, ՀԲԸ-Միության Երևանի գրասենյակի փոխնախագահ Հովիկ Յորդեյանին (Եօրեփեան)՝ իր սիրելի մայրիկի՝ **Արմենուկի Յորդեյանի** մահվան կաղակցությամբ:

«ԱԶԳ» ՀԱՐԱԹԱԹԵՐԹ
Հրասարկութեան ԻԹ տարի
Հիմնադիր և հրասարակիչ
«ԹԵԶԵՅԱՆ ՓՈՒԼԻՒՇԻՊ» ՍՊԸ
Երևան 0010, Հանրադասութեան 47
e-mail: azg@azg.am, azgdaily@gmail.com
www.azg.am

Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈՒՐ ԱՒԵՏԻԶԵԱՆ հեռ. 060 271117
Հաշվադատարար (գովազդ) հեռ. 582960
Շուրջօրյա լրատուաբան ծառայութիւն
հեռ. 060 271114, 010 529353
Հանակարգչային շարունակ՝ «Ազգ» թերթի
Թերթի նիւթերի ամբողջական թէ մասնակի արտատպումները տղագիր մամուլի միջոցով, ռադիոհեռուստատեսութեամբ կամ համացանցով, առանց խմբագրութեան գրաւոր համաձայնութեան խստի արգելում են համաձայն ՀՀ հեղինակային իրաւունքի մասին օրէնքի:
Միւթերը չեն գրախօսուում ու չեն վերադարձուում:
Գ տառով յօղաւածները գովազդային են, որոնց բովանդակութեան համար խմբագրութիւնը դասախանասութիւն չի կրում:
"AZG" Weekly
Editor-in-chief
H.AVEDIKIAN / phone: 374 60 271117
47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 0010